

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กองการสังคีต กรมศิลปากร. โน้ตเพลงเรื่องทำขวัญ. ตีพิมพ์เนื่องในโอกาสวันครบรอบ ๒๕ ปี

แห่งวันพระราชทานนามมหาวิทยาลัย. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ๒๕๓๗.

กาหลง พึ่งทองคำ. สัมภาษณ์, วันอาทิตย์ที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๕.

จิรัส อัจฉรงค์. สัมภาษณ์, วันศุกร์ที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๖.

ชนก สาคริก, นายสิทธิศักดิ์ เสกอมรเลิศสกุล และ นายกิตติศ สาคริก. ระนาด ๑.๐.

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง), Download จาก
WWW.Thaikid.com

ไชยยะ ทางมีศรี. สัมภาษณ์, วันศุกร์ที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๖.

ณัฐชา ไชยศักดิ์. การบรรเลงเพลงเร็วในวงเครื่องสายไทย : กรณีศึกษาเรื่องแขกมดตีนหมู.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย

ถาวร ศรีผ่อง. เพลงช้าเรื่องเพลงยาว : การวิเคราะห์ทางห้องวงใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกมานุษยดุริยางควิทยา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๐.

ฉนิต อยู่โพธิ์. เครื่องดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : ศิวพร, ๒๕๑๐.

นัฐพงศ์ ไส้วัตร. ถ่ายทอดการดำเนินทำนองระนาดเอกเพลงเรื่องสี่ภาษาจากทำนองหลัก

ทางครูสอน วงฆ้อง, วันพุธที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๔.

นิติตันปีที่ ๔ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สูจิบัตรงานโครงการปริญญาโททางดุริยางคศิลป์ไทย

เรื่องปีพาทย์ระฆังวง. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ๒๕๓๕.

บุญช่วย ไส้วัตร และ นิติตันปริญญาโท สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย รุ่นที่ ๑ คณะศิลปกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การรับวงดนตรีไทยชั้นสูง. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร :

เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๓๙.

บุญช่วย ไส้วัตร. ดนตรีไทยปริทรรศน์. วารสารศิลปกรรม ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๓๐ : ๗๕.

บุญช่วย ไส้วัตร. ระบบดนตรีที่ใช้กับการแสดงหนังใหญ่. วารสารศิลปกรรม ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑๓

พ.ศ.๒๕๔๓ : ๘๐.

บุญช่วย แสงอนันต์. สัมภาษณ์, วันจันทร์ที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ.๒๕๔๖.

บุญธรรม ตราโมท. คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : ศิลปสนองการพิมพ์, ๒๕๔๐.

ประชุม บุญน้อมและคณะ. การสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านวงปีพาทย์พื้นเมือง ตำบลชมพู
อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. โครงการวิจัยเรื่องการศึกษากับความเข้มแข็งของชุมชน.

ลำปาง : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๒.

ปัญญา รุ่งเรือง. ประวัติการดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑.

พิชิต ชัยเสรี. เพลงเรื่อง. หนังสือดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๑๒, หน้า ๗๕. กรุงเทพมหานคร :

รุ่งเรืองการพิมพ์, ๒๕๒๒.

พิชิต ชัยเสรี, รศ. การบรรยายประกอบการเรียนการสอนวิชาอาศรมศึกษาในวิชาเฉพาะ.

๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๔.

พิชิต ชัยเสรี, รศ. ถ่ายทอดทำนองหลักเพลงเรื่องสี่ภาษาทางครูสอน วงฆ้อง, วันอังคารที่ ๑๗

กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๔.

พิชิต ชัยเสรี, รศ. สัมภาษณ์, วันจันทร์ที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๔.

พินิจ ฉายสุวรรณ. พรรณนาเพลงเรื่อง. ม.ป.ท : ม.ป.พ., ม.ป.ป.

พูนพิศ อมาตยกุล และคณะ. นามานุกรมศิลปเพลงไทย ในรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์.

กรุงเทพ : สถาบันไทยศึกษา ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

ไพฑูริย์ เฉยเจริญ. สัมภาษณ์, วันพุธที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ และ วันจันทร์ที่ ๒๗ มกราคม

พ.ศ. ๒๕๔๖.

ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์, ผศ. วงปีพาทย์ : พัฒนาการที่สัมพันธ์กับสังคมไทย. วารสารศิลปกรรม ปีที่ ๗

ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๔๑ : ๓๐.

ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์, ผศ. สถานภาพของนักปีพาทย์ในสังคมไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ - ๒๕๖๘.

วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

มนตรี ตราโมท. คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร : ศิลปสนองการพิมพ์,

๒๕๔๒.

มนตรี ตราโมท. หนังสืออ่านประกอบวิชาพื้นฐานวัฒนธรรมไทย. ม.ป.ท : ม.ป.พ., ม.ป.ป.

ศิลปากร, กรม. ดุริยางค์สถานศิลป์. กรุงเทพ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๕.

ศิษย์ครูสิทธิ์. ปีพาทย์ประชาชน. ที่ระลึกในโอกาสแสดงมุทิตาจิตของศิษย์อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร.

กรุงเทพมหานคร ; รัชศิลป์, ๒๕๓๒.

ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ สาขาสะพานผ่านฟ้าลีลาศ. คุยกับอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร.

(แถบบันทึกภาพรายการที่ ๓๔๓ วันศุกร์ที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๒๙ สัมภาษณ์ โดย รศ.นพ.พูนพิศ อมาตยกุล, สานิตการบรรเลงระนาดเอก โดย ผศ.ดร.บุษกร จำเริญทอง, สานิตการบรรเลงรวมวง โดยคณะศิษย์ครูประสิทธิ์ ถาวร). กรุงเทพมหานคร :

ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ สาขาสะพานผ่านฟ้าลีลาศ, ๒๕๒๙.

สุรียา พรหมมา. วิเคราะห์โครงสร้างและความสำคัญของวัฏประลองเสภา.โครงการปริญญาโท

ทางดุริยางคศิลป์ไทย รุ่น ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๑) สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย

ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

อมร ไสภณวิเชษฐวงศ์ และ กวี อิศริวรรณ. พระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๔. หนังสือเรียนวิชา

สังคมศึกษา สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

พุทธศักราช ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓). กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช,

๒๕๔๒.

อานันท์ นาคคง. คตินิยมหลังความตาย. หนังสือที่ระลึกงานไหว้ครูดนตรีไทยประจำปีการศึกษา

๒๕๓๙ ภาควิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ :

ห้องภาพสุวรรณ, ๒๕๓๙.

๒๕๔๐,

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทำนองหลักเพลงเรื่องสีภาษา

๒๖๔

บรรเลงต่อเนื่อง

ต่อจาก รศ.พิชิต ชัยเสรี

สี่บทอดทางครูสอน วงฆ้อง

เพลงช้า ท่อน 1

1

4

8

12

16

20

24

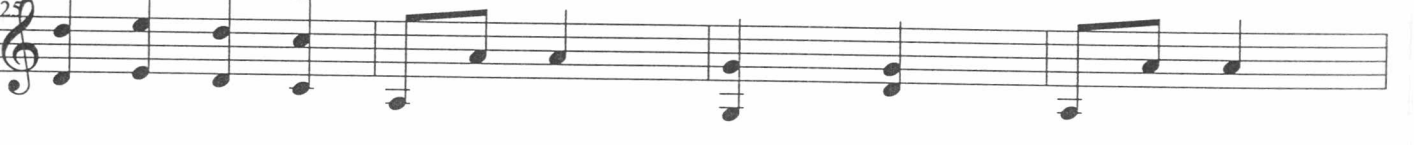
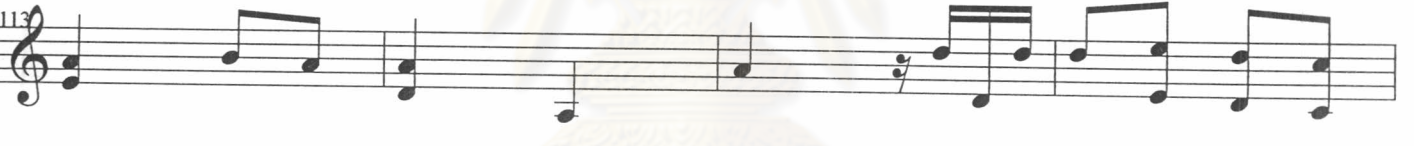
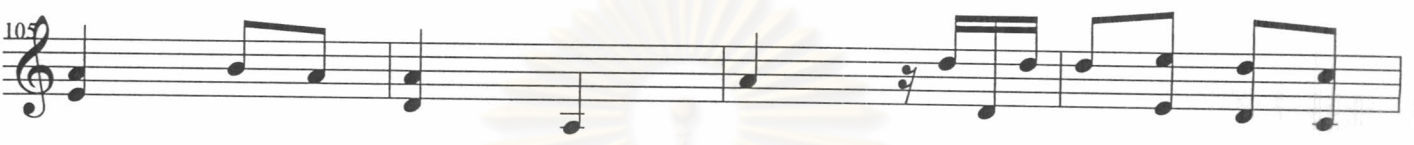
28

ศูนย์วิทยทรัพยากร

เพลงช้า ท่อน 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

129

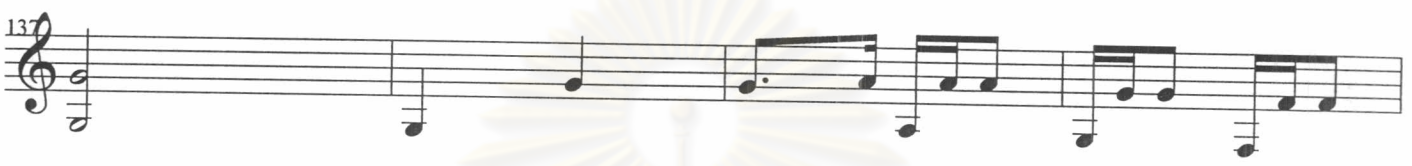
Musical staff 129: Treble clef, 2/4 time signature. The staff begins with a whole rest, followed by a sequence of eighth and quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

133

Musical staff 133: Treble clef, 2/4 time signature. The staff begins with a whole rest, followed by a sequence of eighth and quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

137

Musical staff 137: Treble clef, 2/4 time signature. The staff begins with a whole rest, followed by a sequence of eighth and quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

141

Musical staff 141: Treble clef, 2/4 time signature. The staff begins with a whole rest, followed by a sequence of eighth and quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

145

Musical staff 145: Treble clef, 2/4 time signature. The staff begins with a whole rest, followed by a sequence of eighth and quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

149

Musical staff 149: Treble clef, 2/4 time signature. The staff begins with a whole rest, followed by a sequence of eighth and quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

153

Musical staff 153: Treble clef, 2/4 time signature. The staff begins with a whole rest, followed by a sequence of eighth and quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

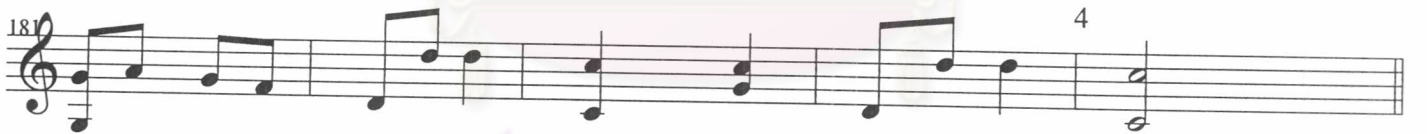
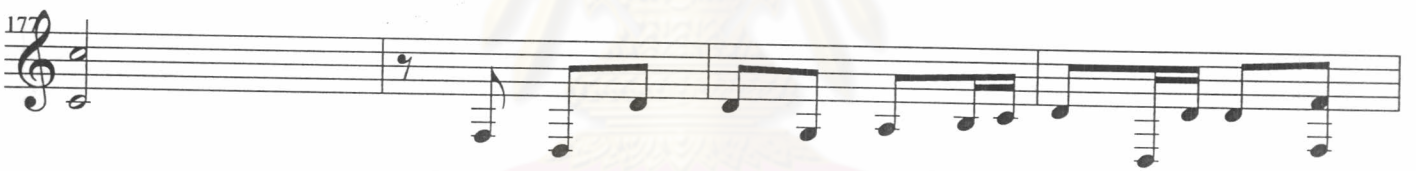
157

Musical staff 157: Treble clef, 2/4 time signature. The staff begins with a whole rest, followed by a sequence of eighth and quarter notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

ศูนย์วิทยทรัพยากร

ศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เพลงช้า ท่อน 4

193

Musical staff 193: Treble clef, starting with a whole note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, B4, A4, G4.

197

Musical staff 197: Treble clef, starting with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, C5, B4, A4, G4, then quarter notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4.

201

Musical staff 201: Treble clef, starting with a whole note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, B4, A4, G4.

205

Musical staff 205: Treble clef, starting with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, C5, B4, A4, G4, then quarter notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4.

209

Musical staff 209: Treble clef, starting with a whole note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, B4, A4, G4.

213

Musical staff 213: Treble clef, starting with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, C5, B4, A4, G4, then quarter notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4.

217

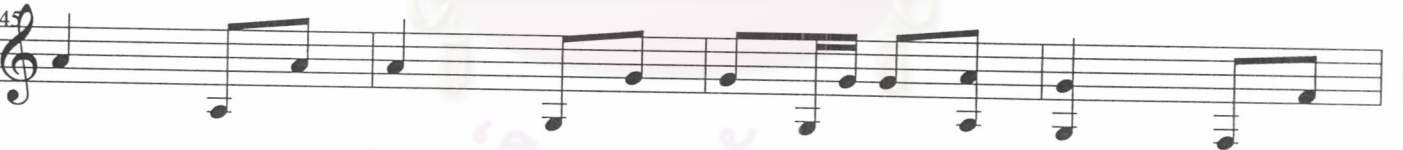
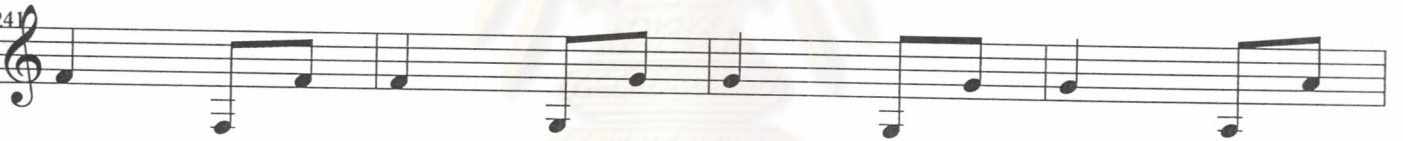
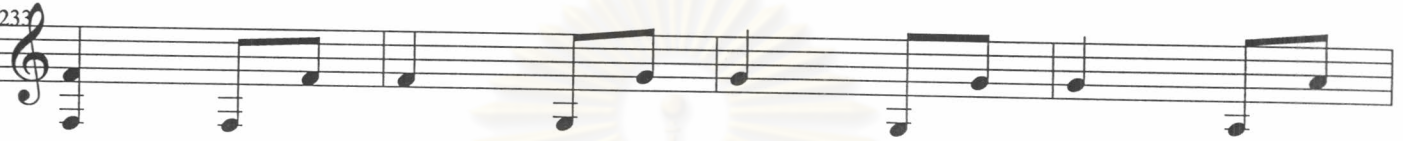
Musical staff 217: Treble clef, starting with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, C5, B4, A4, G4, then quarter notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4.

221

Musical staff 221: Treble clef, starting with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, C5, B4, A4, G4, then quarter notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4.

ศูนย์วิทยทรัพยากร

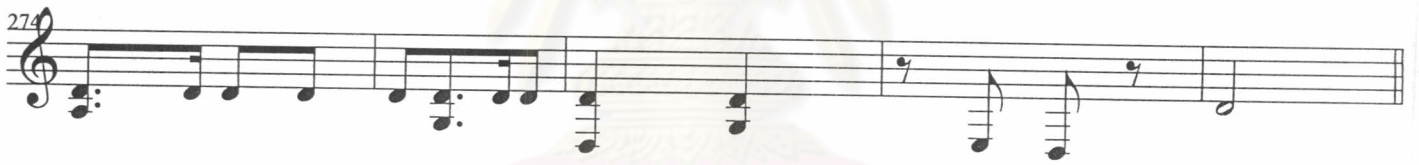
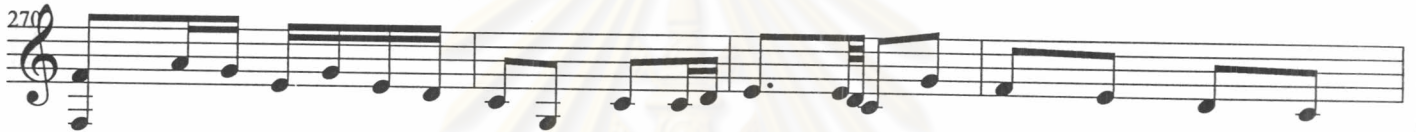
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

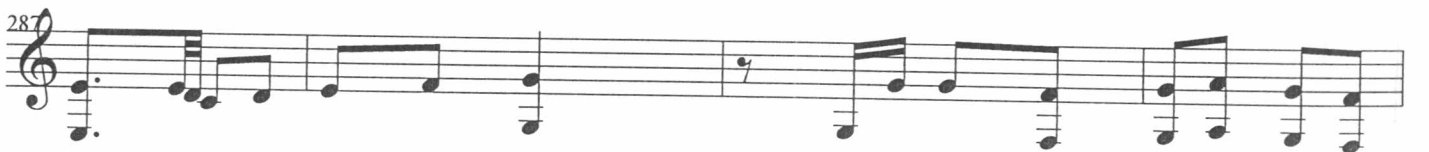
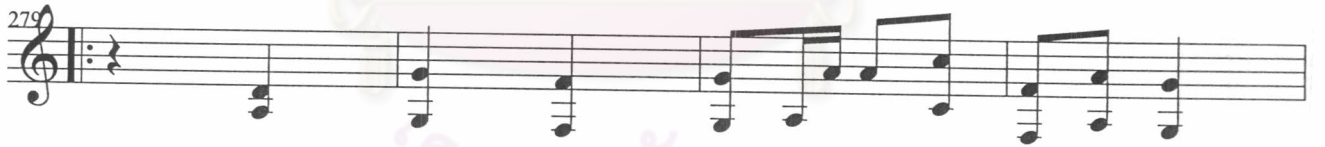
ศูนย์วิทยทรัพยากร

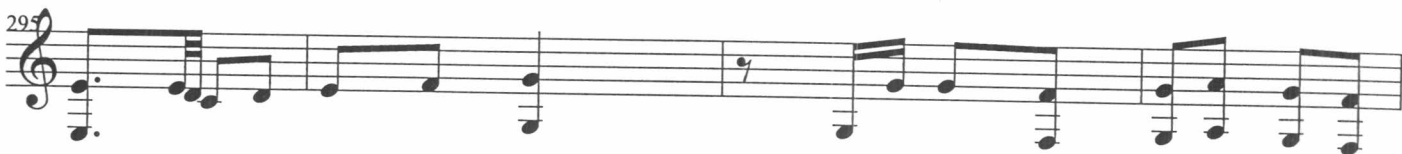
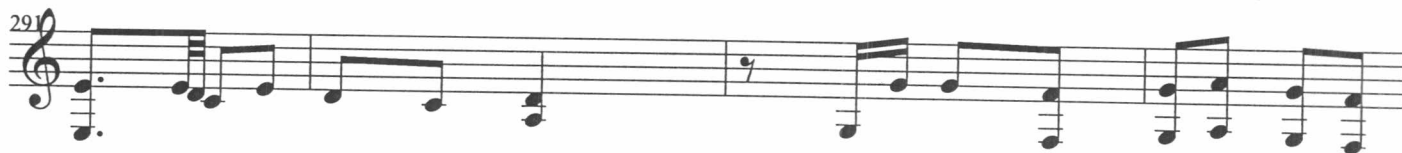
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

เพลงช้า ท่อน 5

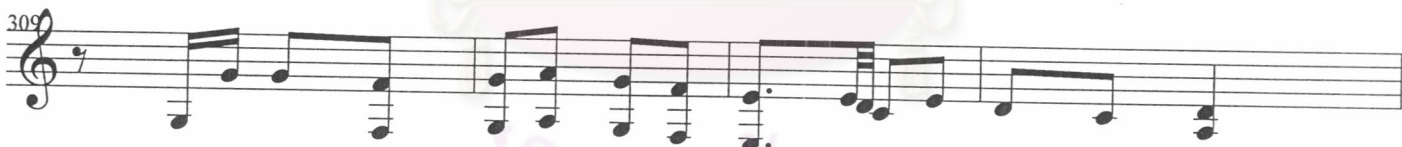
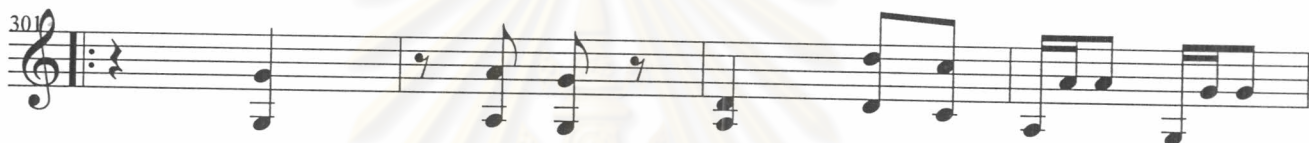

เพลงสองไม้ ท่อน 1

เพลงสองไม้ ท่อน 2

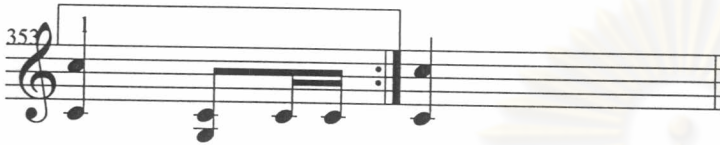
เพลงสองไม้ ท่อน 3

Musical score for 'เพลงสองไม้ ท่อน 3' (Part 3 of the Two-Staff Song). It consists of four staves of music in treble clef with a 7/8 time signature. The first staff starts at measure 321 and includes a repeat sign. The second staff starts at measure 325. The third staff starts at measure 329. The fourth staff starts at measure 333 and includes a first ending bracket labeled '1'.

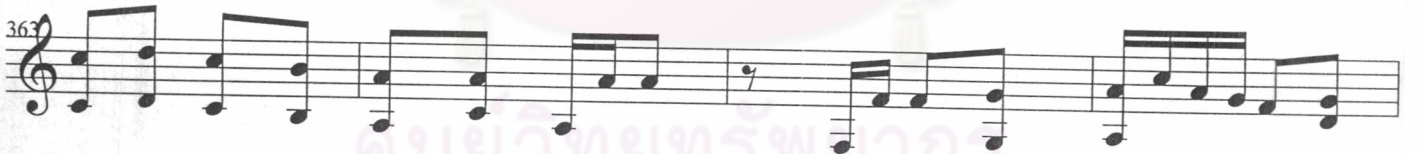
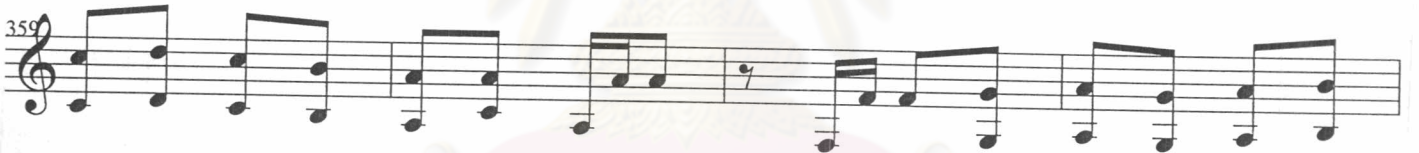
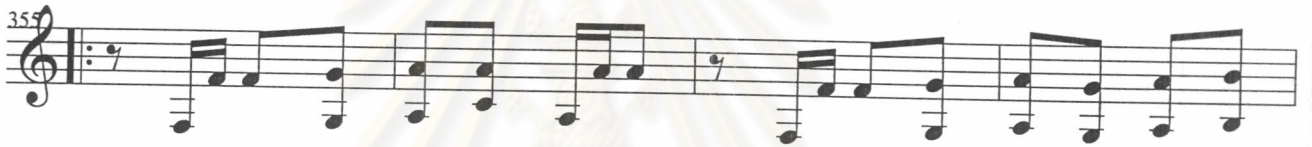
เพลงสองไม้ ท่อน 4

Musical score for 'เพลงสองไม้ ท่อน 4' (Part 4 of the Two-Staff Song). It consists of three staves of music in treble clef with a 7/8 time signature. The first staff starts at measure 335 and includes a repeat sign. The second staff starts at measure 339. The third staff starts at measure 343 and includes a first ending bracket labeled '1'. A large watermark of a Thai temple is visible in the background.

เพลงสองไม้ ท่อน 5

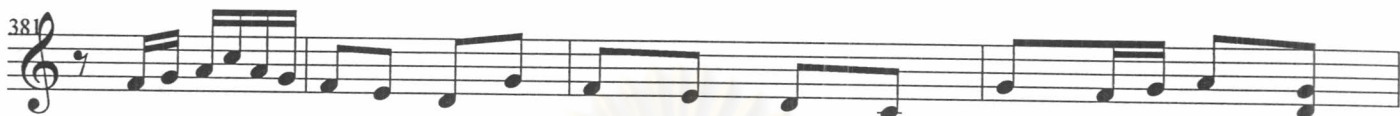

เพลงเร็ว ท่อน 1

เพลงเร็ว ท่อน 2

๒๗๖

เพลงลา

Fine

เพลงเรื่องสี่ภาษา
ห้องวงใหญ่ที่ละบรรทัด

๒๗๗

ต่อจาก รศ.พิชิต ชัยเสรี
สืบทอดทางครูสอน วงม้อง

เพลงซ้ำ ท่อน 1

The musical score is written in treble clef with a 2/4 time signature. It consists of seven staves of music, each starting with a measure rest. The notes are as follows:

- Staff 1: 1/4 rest, 1/4 G4, 1/4 A4, 1/4 B4, 1/4 C5, 1/4 B4, 1/4 A4, 1/4 G4, 1/4 F4.
- Staff 2: 1/4 G4, 1/4 A4, 1/4 B4, 1/4 C5, 1/4 B4, 1/4 A4, 1/4 G4, 1/4 F4, 1/4 E4, 1/4 D4.
- Staff 3: 1/4 rest, 1/4 G4, 1/4 A4, 1/4 B4, 1/4 C5, 1/4 B4, 1/4 A4, 1/4 G4, 1/4 F4, 1/4 E4, 1/4 D4.
- Staff 4: 1/4 G4, 1/4 A4, 1/4 B4, 1/4 C5, 1/4 B4, 1/4 A4, 1/4 G4, 1/4 F4, 1/4 E4, 1/4 D4, 1/4 C4.
- Staff 5: 1/4 rest, 1/4 G4, 1/4 A4, 1/4 B4, 1/4 C5, 1/4 B4, 1/4 A4, 1/4 G4, 1/4 F4, 1/4 E4, 1/4 D4.
- Staff 6: 1/4 G4, 1/4 A4, 1/4 B4, 1/4 C5, 1/4 B4, 1/4 A4, 1/4 G4, 1/4 F4, 1/4 E4, 1/4 D4, 1/4 C4.
- Staff 7: 1/4 rest, 1/4 G4, 1/4 A4, 1/4 B4, 1/4 C5, 1/4 B4, 1/4 A4, 1/4 G4, 1/4 F4, 1/4 E4, 1/4 D4.

Measures are numbered at the beginning of each staff: 1, 6, 11, 16, 21, 26, and 31. A large watermark of a sunburst and the text 'ศูนย์วิทยทรัพยากร' is visible in the background.

36 ๒๗๘

Musical staff 36: Treble clef, 7/8 time signature. The melody consists of eighth and sixteenth notes, starting with a quarter rest.

41

Musical staff 41: Treble clef, 7/8 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

46

Musical staff 46: Treble clef, 7/8 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

51

Musical staff 51: Treble clef, 7/8 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

56

Musical staff 56: Treble clef, 7/8 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

61 เพลงซ้ำ ท่อน 2

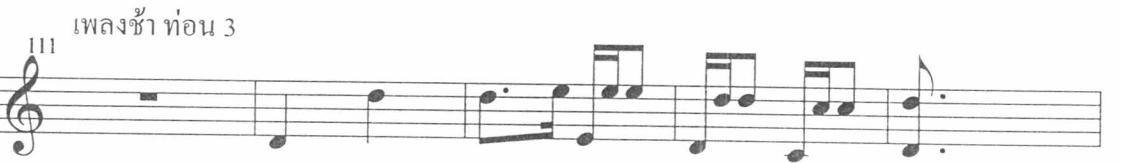
Musical staff 61: Treble clef, 7/8 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes. A watermark "ศูนย์วิทยทรัพยากร" is visible in the background.

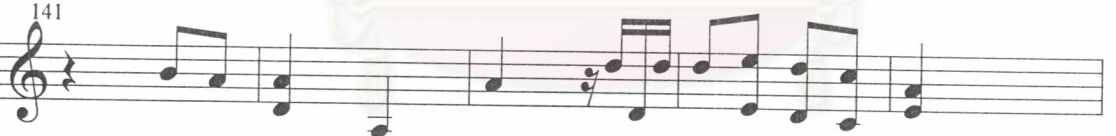
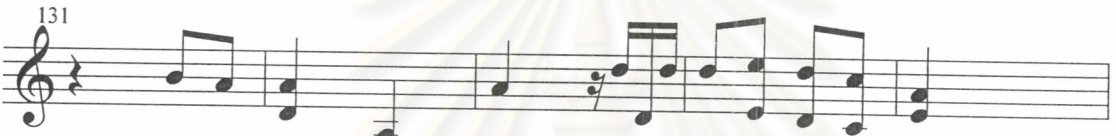
66

Musical staff 66: Treble clef, 7/8 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes. A watermark "ศูนย์วิทยทรัพยากร" is visible in the background.

71

Musical staff 71: Treble clef, 7/8 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

196 ๒๘๒

Musical staff 196: Treble clef, 3/4 time signature. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with a repeat sign at the beginning.

201

Musical staff 201: Treble clef, 3/4 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

206

Musical staff 206: Treble clef, 3/4 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

211

Musical staff 211: Treble clef, 3/4 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

216

Musical staff 216: Treble clef, 3/4 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

221

Musical staff 221: Treble clef, 3/4 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

226

Musical staff 226: Treble clef, 3/4 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

เพลงช้า ท่อน 4

231

Musical staff 231: Treble clef, 3/4 time signature. The melody continues with eighth and sixteenth notes.

316

Musical staff 316: Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes and rests, including a dotted quarter note, an eighth note, and a quarter note.

เพลงช้า ท่อน 5

321

Musical staff 321: Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes and rests, including a dotted quarter note, an eighth note, and a quarter note.

326

Musical staff 326: Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes and rests, including a dotted quarter note, an eighth note, and a quarter note.

331

Musical staff 331: Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes and rests, including a dotted quarter note, an eighth note, and a quarter note.

336

Musical staff 336: Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes and rests, including a dotted quarter note, an eighth note, and a quarter note.

341

Musical staff 341: Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes and rests, including a dotted quarter note, an eighth note, and a quarter note.

เพลงสองไม้ ท่อน 1

346

Musical staff 346: Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes and rests, including a dotted quarter note, an eighth note, and a quarter note.

351

Musical staff 351: Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes and rests, including a dotted quarter note, an eighth note, and a quarter note.

356 ๒๘๖

361

366

371

เพลงสองไม้ ท่อน 2

374

379

384

389

ศูนย์วิทยทรัพยากร

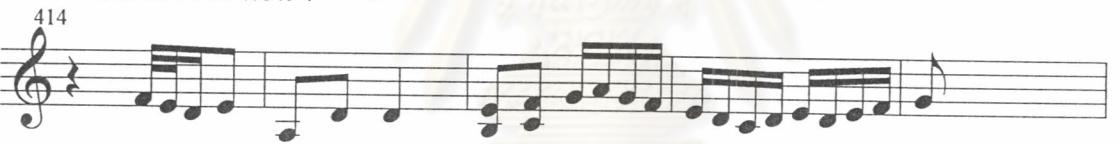
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพลงสองไม้ ท่อน 3

เพลงสองไม้ ท่อน 4

เพลงสองไม้ ท่อน 5

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Fine

เพลงเรื่องสี่ภาษา
ระนาดเอก - ฆ้องวงใหญ่
บรรเลงต่อเนื่อง

๒๙๐

ต่อจาก รศ.พิชิต ชัยเสรี
ตีบทอดทางครูสอน วงฆ้อง

เพลงช้า ท่อน 1

The musical score is written in 2/4 time and consists of two staves. The upper staff contains the melody, and the lower staff contains the rhythmic accompaniment. The score is divided into four systems of measures:

- System 1: Measures 1-4. The melody begins with a quarter rest, followed by quarter notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. The accompaniment consists of eighth-note chords.
- System 2: Measures 5-8. The melody continues with quarter notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4. The accompaniment continues with eighth-note chords.
- System 3: Measures 9-12. The melody continues with quarter notes E4, D4, C4, B3, A3, G3, F3, E3. The accompaniment continues with eighth-note chords.
- System 4: Measures 13-16. The melody continues with quarter notes D3, C3, B2, A2, G2, F2, E2, D2. The accompaniment continues with eighth-note chords.

17

Musical notation for measures 17-20. The top staff shows a melody with eighth and quarter notes. The bottom staff shows a complex accompaniment with sixteenth notes and chords.

21

Musical notation for measures 21-24. The top staff shows a melody with eighth and quarter notes. The bottom staff shows a complex accompaniment with sixteenth notes and chords.

25

Musical notation for measures 25-28. The top staff shows a melody with eighth and quarter notes. The bottom staff shows a complex accompaniment with sixteenth notes and chords.

29

Musical notation for measures 29-32. The top staff shows a melody with eighth and quarter notes. The bottom staff shows a complex accompaniment with sixteenth notes and chords.

33

Musical notation for measures 33-36. The top staff shows a melody with eighth and quarter notes. The bottom staff shows a complex accompaniment with sixteenth notes and chords.

37

Musical notation for measures 37-40, consisting of two staves. The upper staff contains a melody of eighth and sixteenth notes. The lower staff contains a complex accompaniment with many beamed notes.

41

Musical notation for measures 41-44, consisting of two staves. The upper staff continues the melody, and the lower staff continues the accompaniment.

45

Musical notation for measures 45-48, consisting of two staves. The upper staff continues the melody, and the lower staff continues the accompaniment.

เพลงซ้ำ ท่อน 2

49

Musical notation for measures 49-52, consisting of two staves. The upper staff begins with a repeat sign and contains a melody. The lower staff contains an accompaniment.

53

Musical notation for measures 53-56, consisting of two staves. The upper staff continues the melody, and the lower staff continues the accompaniment.

57

Musical notation for measures 57-60. The top staff shows a melody with quarter and eighth notes. The bottom staff shows a complex accompaniment with sixteenth notes and chords.

61

Musical notation for measures 61-64. The top staff continues the melody. The bottom staff continues the accompaniment with dense sixteenth-note patterns.

65

Musical notation for measures 65-68. The top staff has a melodic line with some rests. The bottom staff continues the accompaniment.

69

Musical notation for measures 69-72. The top staff features a melodic line with rests. The bottom staff continues the accompaniment.

73

Musical notation for measures 73-76. The top staff continues the melody. The bottom staff continues the accompaniment.

77

Musical notation for measures 77-80. The top staff (treble clef) contains a melody with quarter and eighth notes, including rests. The bottom staff (treble clef) contains a piano accompaniment with eighth-note chords and arpeggios.

81

Musical notation for measures 81-84. The top staff (treble clef) continues the melody. The bottom staff (treble clef) continues the piano accompaniment with eighth-note chords.

85

Musical notation for measures 85-88. The top staff (treble clef) concludes the melody with a double bar line and repeat dots. The bottom staff (treble clef) concludes the piano accompaniment with a double bar line and repeat dots.

เพลงซ้ำ ท่อน 3

90

Musical notation for measures 90-93. The top staff (treble clef) begins the repeated melody. The bottom staff (treble clef) begins the repeated piano accompaniment.

94

Musical notation for measures 94-97. The top staff (treble clef) continues the repeated melody. The bottom staff (treble clef) continues the repeated piano accompaniment.

98

98

102

102

106

106

110

110

114

114

118 ๒๙๖

118

122

126

130

134

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

138

Musical staff 138 (top) showing a melody line with notes and rests.

138

Musical staff 138 (bottom) showing a complex accompaniment with many notes.

142

Musical staff 142 (top) showing a melody line with notes and rests.

142

Musical staff 142 (bottom) showing a complex accompaniment with many notes.

146

Musical staff 146 (top) showing a melody line with notes and rests.

146

Musical staff 146 (bottom) showing a complex accompaniment with many notes.

150

Musical staff 150 (top) showing a melody line with notes and rests.

150

Musical staff 150 (bottom) showing a complex accompaniment with many notes.

154

Musical staff 154 (top) showing a melody line with notes and rests.

154

Musical staff 154 (bottom) showing a complex accompaniment with many notes.

158

Musical notation for measures 158-161. The top staff shows a melody with eighth and sixteenth notes. The bottom staff shows a complex accompaniment with many sixteenth notes.

162

Musical notation for measures 162-165. The top staff continues the melody. The bottom staff continues the accompaniment.

166

Musical notation for measures 166-169. The top staff continues the melody. The bottom staff continues the accompaniment.

170

Musical notation for measures 170-173. The top staff continues the melody. The bottom staff continues the accompaniment.

174

Musical notation for measures 174-177. The top staff continues the melody. The bottom staff continues the accompaniment.

174

Musical notation for measures 174-177. The top staff continues the melody. The bottom staff continues the accompaniment.

178

182

เพลงซ้ำ ท่อน 4

187

191

195

199

203

207

211

215

219

Musical notation for measures 219-222. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and quarter notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many beamed eighth notes.

223

Musical notation for measures 223-226. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and quarter notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many beamed eighth notes.

227

Musical notation for measures 227-230. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and quarter notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many beamed eighth notes.

231

Musical notation for measures 231-234. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and quarter notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many beamed eighth notes.

235

Musical notation for measures 235-238. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and quarter notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many beamed eighth notes.

239

Musical notation for measures 239-242. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and quarter notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment of sixteenth notes.

243

Musical notation for measures 243-246. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and quarter notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment of sixteenth notes.

247

Musical notation for measures 247-250. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and quarter notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment of sixteenth notes.

251

Musical notation for measures 251-254. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and quarter notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment of sixteenth notes.

255

Musical notation for measures 255-258. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and quarter notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment of sixteenth notes.

260

Musical notation for measures 260-263. The top staff is a treble clef with a 7/8 time signature. The bottom staff is a bass clef. The music consists of eighth and sixteenth notes.

264

Musical notation for measures 264-267. The top staff is a treble clef. The bottom staff is a bass clef. The music consists of eighth and sixteenth notes.

268

Musical notation for measures 268-271. The top staff is a treble clef. The bottom staff is a bass clef. The music consists of eighth and sixteenth notes.

272

Musical notation for measures 272-275. The top staff is a treble clef. The bottom staff is a bass clef. The music consists of eighth and sixteenth notes.

276

Musical notation for measures 276-279. The top staff is a treble clef. The bottom staff is a bass clef. The music consists of eighth and sixteenth notes.

เพลงสงฆ์ ท่อน 1

281

Musical notation for measures 281-284. The top staff is in treble clef with a key signature of one flat and a common time signature. The bottom staff is in bass clef. Both staves contain chords and some melodic lines.

285

Musical notation for measures 285-288. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. The notation continues with chords and melodic fragments.

289

Musical notation for measures 289-292. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. The notation continues with chords and melodic fragments.

293

Musical notation for measures 293-296. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. The notation continues with chords and melodic fragments.

297

Musical notation for measures 297-300. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. The notation continues with chords and melodic fragments.

301

Musical notation for measures 301-303. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and quarter notes. The bottom staff (treble clef) contains a rhythmic accompaniment of eighth notes.

เพลงสองไม้ ท่อน 2

304

Musical notation for measures 304-307. The top staff (treble clef) contains a melody with rests and eighth notes. The bottom staff (treble clef) contains a rhythmic accompaniment of eighth notes.

308

Musical notation for measures 308-311. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth notes. The bottom staff (treble clef) contains a rhythmic accompaniment of eighth notes.

312

Musical notation for measures 312-315. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth notes. The bottom staff (treble clef) contains a rhythmic accompaniment of eighth notes.

316

Musical notation for measures 316-319. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth notes. The bottom staff (treble clef) contains a rhythmic accompaniment of eighth notes.

320

เพลงสองไม้ ท่อน 3

325

329

333

เพลงสองไม้ ท่อน 4

338

Musical notation for measures 342-347. The top staff (treble clef) contains a melody with a repeat sign at measure 345. The bottom staff (treble clef) contains a piano accompaniment with a steady eighth-note pattern.

เพลงสองไม้ ท่อน 5

Musical notation for measures 347-351. The top staff (treble clef) contains a melody. The bottom staff (treble clef) contains a piano accompaniment with a steady eighth-note pattern.

Musical notation for measures 351-356. The top staff (treble clef) contains a melody with a repeat sign at measure 354. The bottom staff (treble clef) contains a piano accompaniment with a steady eighth-note pattern.

เพลงเร็ว ท่อน 1

Musical notation for measures 356-360. The top staff (treble clef) contains a melody with a repeat sign at measure 357. The bottom staff (treble clef) contains a piano accompaniment with a steady eighth-note pattern.

Musical notation for measures 360-366. The top staff (treble clef) contains a melody with a repeat sign at measure 363. The bottom staff (treble clef) contains a piano accompaniment with a steady eighth-note pattern.

364 ๓๐๘

Musical notation for measures 364-367. The top staff (treble clef) contains a melody with eighth and sixteenth notes, and a fermata over the final measure. The bottom staff (treble clef) contains a piano accompaniment with chords and eighth notes.

368

Musical notation for measures 368-371. The top staff (treble clef) contains a melody with eighth and sixteenth notes, and a fermata over the final measure. The bottom staff (treble clef) contains a piano accompaniment with chords and eighth notes.

372

Musical notation for measures 372-374. The top staff (treble clef) contains a melody with eighth and sixteenth notes, ending with a double bar line. The bottom staff (treble clef) contains a piano accompaniment with chords and eighth notes, ending with a double bar line.

เพลงเร็ว ท่อน 2

375

Musical notation for measures 375-378. The top staff (treble clef) contains a melody with eighth and sixteenth notes, starting with a repeat sign. The bottom staff (treble clef) contains a piano accompaniment with chords and eighth notes.

379

Musical notation for measures 379-382. The top staff (treble clef) contains a melody with eighth and sixteenth notes. The bottom staff (treble clef) contains a piano accompaniment with chords and eighth notes.

383

Musical notation for measures 383-386. The top staff is a single melodic line in treble clef with a 7/8 time signature. The bottom staff is a piano accompaniment consisting of two staves with chords and rhythmic patterns.

387

Musical notation for measures 387-391. Similar to the previous system, it features a single melodic line on top and a two-staff piano accompaniment below.

392

Musical notation for measures 392-396. Continues the melodic and accompanimental lines from the previous system.

เพลงลา

397

Musical notation for measures 397-400. The top staff shows a melodic line, and the bottom staff shows the piano accompaniment.

401

Musical notation for measures 401-404. The top staff shows a melodic line, and the bottom staff shows the piano accompaniment.

๓๑๐

Musical notation for measures 405-410. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and sixteenth notes. The bottom staff (treble clef) contains a rhythmic accompaniment of eighth notes.

409

Musical notation for measures 409-414. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and sixteenth notes. The bottom staff (treble clef) contains a rhythmic accompaniment of eighth notes.

Fine

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพลงเรื่องสี่ภาษา

๓๑๑

ระนาดเอก - ฆ้องวงใหญ่บรรเลงที่ละบรรทัด

เพลงช้า ท่อน 1

ต่อจาก รศ.พิชิต ชัยเสรี

สืบทอดทางครูสอน วงฆ้อง

The musical score is written in 4/4 time. It consists of two staves per system. The upper staff contains the melody, and the lower staff contains a rhythmic accompaniment. The score is divided into measures with bar numbers 1, 6, 11, and 16. A watermark 'ศูนย์วิทยุธรรม' is visible in the background.

21

Musical notation for measures 21-25. The top staff (treble clef) contains a melody with a whole rest at the beginning. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many sixteenth notes.

26

Musical notation for measures 26-30. The top staff (treble clef) contains a melody. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many sixteenth notes.

31

Musical notation for measures 31-35. The top staff (treble clef) contains a melody. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many sixteenth notes.

36

Musical notation for measures 36-40. The top staff (treble clef) contains a melody. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many sixteenth notes.

41

Musical notation for measures 41-45. The top staff (treble clef) contains a melody. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many sixteenth notes.

46

51

56

เพลงช้า ท่อน 2

61

66 ๓๑๔

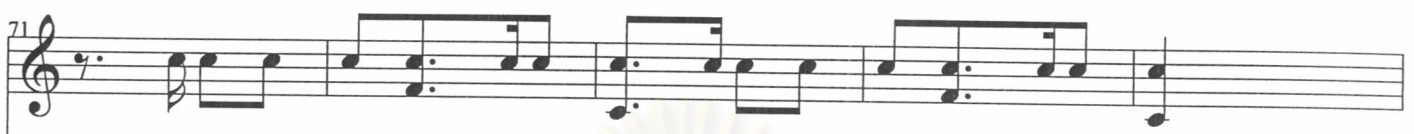

Musical staff 66, upper part. Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes: quarter notes, eighth notes, and a dotted quarter note.

Musical staff 66, lower part. Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a complex rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

71

Musical staff 71, upper part. Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes: quarter notes, eighth notes, and a dotted quarter note.

71

Musical staff 71, lower part. Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a complex rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

76

Musical staff 76, upper part. Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes: quarter notes, eighth notes, and a dotted quarter note.

76

Musical staff 76, lower part. Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a complex rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

81

Musical staff 81, upper part. Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes: quarter notes, eighth notes, and a dotted quarter note.

81

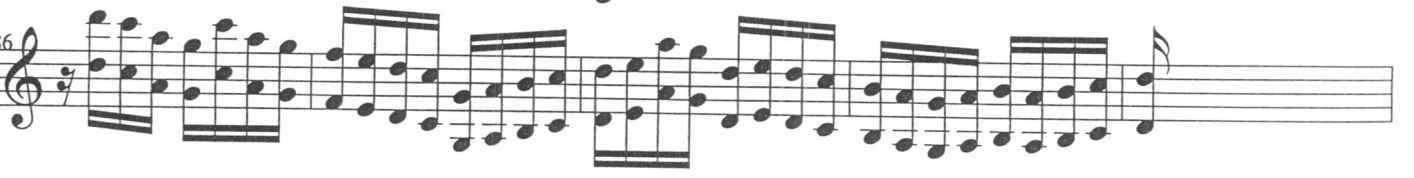
Musical staff 81, lower part. Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a complex rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

86

Musical staff 86, upper part. Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a sequence of notes: quarter notes, eighth notes, and a dotted quarter note.

86

Musical staff 86, lower part. Treble clef, 7/8 time signature. The staff contains a complex rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

91

Musical staff 91 (top) showing a melody line with notes and rests.

91

Musical staff 91 (bottom) showing a piano accompaniment with chords and rhythmic patterns.

96

Musical staff 96 (top) showing a melody line with notes and rests.

96

Musical staff 96 (bottom) showing a piano accompaniment with chords and rhythmic patterns.

101

Musical staff 101 (top) showing a melody line with notes and rests.

101

Musical staff 101 (bottom) showing a piano accompaniment with chords and rhythmic patterns.

106

Musical staff 106 (top) showing a melody line with notes and rests.

106

Musical staff 106 (bottom) showing a piano accompaniment with chords and rhythmic patterns.

เพลงช้า ท่อน 3

111

Musical staff 111 (top) showing a melody line with notes and rests.

111

Musical staff 111 (bottom) showing a piano accompaniment with chords and rhythmic patterns.

116 ၈၅၆

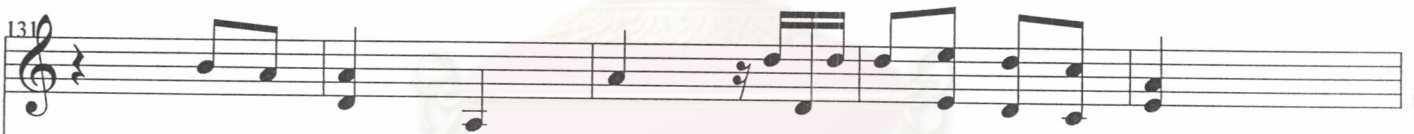
116

121

121

126

126

131

131

136

136

141

Musical staff 141 (top) showing a melody line with notes and rests.

141

Musical staff 141 (bottom) showing a complex accompaniment with many notes.

146

Musical staff 146 (top) showing a melody line with notes and rests.

146

Musical staff 146 (bottom) showing a complex accompaniment with many notes.

151

Musical staff 151 (top) showing a melody line with notes and rests.

151

Musical staff 151 (bottom) showing a complex accompaniment with many notes.

156

Musical staff 156 (top) showing a melody line with notes and rests.

156

Musical staff 156 (bottom) showing a complex accompaniment with many notes.

161

Musical staff 161 (top) showing a melody line with notes and rests.

161

Musical staff 161 (bottom) showing a complex accompaniment with many notes.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

166

171

176

181

186

191

Musical staff 191 (top) showing a melody line with a treble clef, a key signature of one flat, and a 3/4 time signature. The melody consists of eighth and quarter notes.

191

Musical staff 191 (bottom) showing a bass line with a treble clef, a key signature of one flat, and a 3/4 time signature. The bass line features a complex rhythmic pattern with many beamed eighth notes.

196

Musical staff 196 (top) showing a melody line with a treble clef, a key signature of one flat, and a 3/4 time signature. The melody consists of eighth and quarter notes.

196

Musical staff 196 (bottom) showing a bass line with a treble clef, a key signature of one flat, and a 3/4 time signature. The bass line features a complex rhythmic pattern with many beamed eighth notes.

201

Musical staff 201 (top) showing a melody line with a treble clef, a key signature of one flat, and a 3/4 time signature. The melody consists of eighth and quarter notes.

201

Musical staff 201 (bottom) showing a bass line with a treble clef, a key signature of one flat, and a 3/4 time signature. The bass line features a complex rhythmic pattern with many beamed eighth notes.

206

Musical staff 206 (top) showing a melody line with a treble clef, a key signature of one flat, and a 3/4 time signature. The melody consists of eighth and quarter notes.

206

Musical staff 206 (bottom) showing a bass line with a treble clef, a key signature of one flat, and a 3/4 time signature. The bass line features a complex rhythmic pattern with many beamed eighth notes.

211

Musical staff 211 (top) showing a melody line with a treble clef, a key signature of one flat, and a 3/4 time signature. The melody consists of eighth and quarter notes.

211

Musical staff 211 (bottom) showing a bass line with a treble clef, a key signature of one flat, and a 3/4 time signature. The bass line features a complex rhythmic pattern with many beamed eighth notes.

216

221

226

เพลงซ้ำ ท่อน 4

231

236

This musical score is for guitar, consisting of two staves per system. The top staff is the treble clef, and the bottom staff is the bass clef. The music is in 7/8 time, indicated by the '7' over the '8' in the time signature. The score is divided into systems of two staves each, with measure numbers 241, 246, 251, 256, and 261 marking the beginning of each system. The notation includes various note values such as quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, along with rests and bar lines. A large, faint watermark of a sunburst is visible in the center of the page, and the text 'จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย' (Chulalongkorn University) is printed in a light purple color across the middle of the score.

266

Musical notation for measures 266-267. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and sixteenth notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many sixteenth notes.

271

Musical notation for measures 271-272. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and sixteenth notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many sixteenth notes.

276

Musical notation for measures 276-277. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and sixteenth notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many sixteenth notes.

281

Musical notation for measures 281-282. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and sixteenth notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many sixteenth notes.

286

Musical notation for measures 286-287. The top staff (treble clef) contains a melody of eighth and sixteenth notes. The bottom staff (treble clef) contains a complex accompaniment with many sixteenth notes.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

291

291

296

296

301

301

306

306

311

311

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

316

316

เพลงซ้ำ ท่อน 5

321

321

326

326

331

331

336

336

341

เพลงสองไม้ ท่อน 1

346

351

356

361

366 ๓๒๖

371

เพลงสองไม้ ท่อน 2

374

379

384

389

389

394

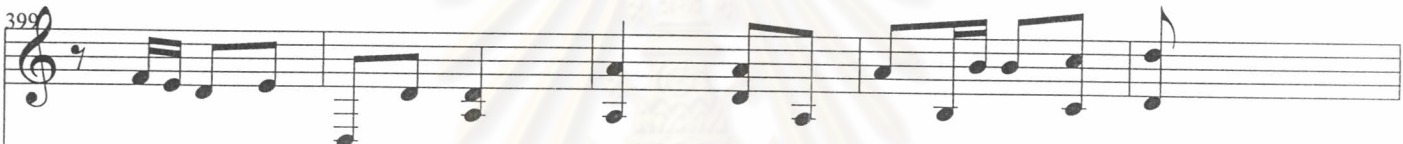

394

เพลงสองไม้ ท่อน 3

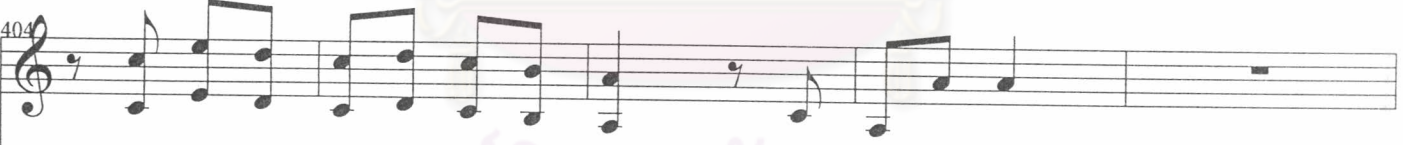
399

399

404

404

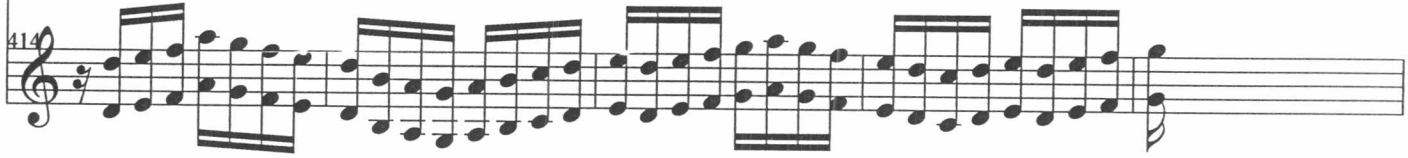
409

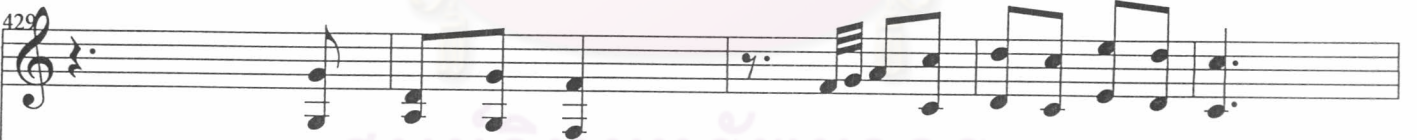
409

เพลงสองไม้ ท่อน 4

เพลงสองไม้ ท่อน 5

เพลงเร็ว ท่อน 1

439 ๓๒๙

444

444

449

449

454

454

เพลงเร็ว ท่อน 2

457

457

462

Musical staff 462 (top) in treble clef, 7/8 time signature. It contains a single melodic line with eighth and sixteenth notes, ending with a whole rest.

462

Musical staff 462 (bottom) in treble clef, 7/8 time signature. It contains a complex accompaniment with dense sixteenth-note patterns.

467

Musical staff 467 (top) in treble clef, 7/8 time signature. It contains a single melodic line with eighth and sixteenth notes, ending with a whole rest.

467

Musical staff 467 (bottom) in treble clef, 7/8 time signature. It contains a complex accompaniment with dense sixteenth-note patterns.

472

Musical staff 472 (top) in treble clef, 7/8 time signature. It contains a single melodic line with eighth and sixteenth notes, ending with a whole rest.

472

Musical staff 472 (bottom) in treble clef, 7/8 time signature. It contains a complex accompaniment with dense sixteenth-note patterns.

477

Musical staff 477 (top) in treble clef, 7/8 time signature. It contains a single melodic line with eighth and sixteenth notes, ending with a quarter note.

477

Musical staff 477 (bottom) in treble clef, 7/8 time signature. It contains a complex accompaniment with dense sixteenth-note patterns, ending with a quarter note.

วิทยาลัยการพัฒนาศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

482

482

487

487

492

492

497

497

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Fine

ภาคผนวก ข.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การประสมวงดนตรีไทย

การจัดรูปแบบการประสมวงดนตรีไทย นอกจากการนำเครื่องดนตรีแต่ละประเภทมารวมกันเป็นวงดนตรีประเภทต่างๆ แล้ว การประสมวงปี่พาทย์พิธีนี้ โบราณจารย์ได้แบ่งยุคโลบายต่างๆ อันเป็นผลผลิตแห่งวัฒนธรรมของไทยที่ต้องการจะปลูกฝังให้กับศิลปินดุริยางคศิลป์ไทย ดังนี้

๑. ให้รู้จักสามัคคี ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง เพราะเครื่องดนตรีทุกเครื่องมีความสำคัญเท่ากันไม่มีเครื่องใดสำคัญกว่ากัน แต่ละเครื่องมีเอกลักษณ์เฉพาะในการบรรเลงรวมวงผู้บรรเลงเครื่องดนตรีแต่ละเครื่อง จะต้องเอื้อเพื่อประสานประโยชน์ให้การบรรเลงในเพลงนั้นๆ ดำเนินได้อย่างมีระเบียบ ส่วนใหญ่ในการบรรเลงวงปี่พาทย์พิธีหรือวงปี่พาทย์เสภา ผู้ชมผู้ฟังจะเกิดความนิยมชื่นชมในศักยภาพของผู้บรรเลงระนาดเป็นสำคัญ ซึ่งทัศนคตินี้จะเป็นเหตุขัดแย้งกับความงามทางวัฒนธรรมทางดนตรีไทย เพราะการบรรเลงรวมวงนั้น นักดนตรีทุกคนต้องช่วยเหลือกันฟังพากัน มิใช่ว่าผู้บรรเลงฆ้องวงใหญ่จะดำเนินทำนองตามศักยภาพของตน โดยไม่ฟังแนวของการบรรเลงที่ผู้บรรเลงระนาดจะสามารถบรรเลงได้และในทางกลับกัน ผู้บรรเลงระนาดต้องทราบถึงภูมิความรู้ของผู้บรรเลงรวมในวงด้วยว่า เพลงที่นักดนตรีทั้งวงได้เรียนรู้ในวิทยาการเพลงเดียวกัน เมื่อบรรเลงรวมวงแล้วเพลงนั้นจะมีความไพเราะมากที่สุด เป็นต้น

๒. ให้เคารพในสิทธิ – หน้าที่ซึ่งกันและกัน คือ การกำหนดหน้าที่อันพึงปฏิบัติของนักดนตรีไทย ผู้บรรเลงในแต่ละเครื่องดนตรี คล้ายกับการดำเนินงานใดงานหนึ่งที่ผู้ร่วมงานทุกคนจะต้องช่วยกันปฏิบัติในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย

๓. จัดระเบียบทางสังคม โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส ในกรณีนี้ขอกกล่าวถึงการบรรเลงวงปี่พาทย์พิธีที่บรรเลงเพลงในระบบเพลงเสภา ซึ่งอาจจะมีการบรรเลงเดี่ยวในเพลงอัตราสามชั้นหรือช่วงทำเพลงก็ตาม ลำดับการบรรเลงเดี่ยวนี้ โบราณจารย์ได้กำหนดลำดับของการบรรเลงเดี่ยวไว้เป็นแบบแผนทางวิชาการแห่งดุริยางคศิลป์ไทย โดยยึดหลักของการถือฝ่ายขวาเป็นหลัก หากพิจารณาการบรรเลงเดี่ยวตามลำดับเครื่องดนตรีไทยแล้ว พบว่ามีรูปร่างคล้ายตัวเลขหนึ่งไทย นอกจากนั้น ยังคำนึงถึงเอกลักษณ์ของรูปแบบการดำเนินทำนองของเครื่องนั้นๆ เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดลำดับก่อน – หลัง

องค์ความรู้ของการบรรเลงระนาดเอกในเพลงเรื่อง

การดำเนินทำนองของระนาดเอกในเพลงเรื่อง ผู้บรรเลงจะต้องคำนึงถึงลีลาสำนวนของสำนวนทำนองหลักเป็นสำคัญ ลักษณะสำนวนของเพลงเรื่องมีหลายรูปแบบ เช่น เพลงเรื่องสั้นพล เป็นเพลงเรื่องประเภทเพลงสองไม้ สำนวนเพลงจะมีจังหวะกระฉับกระเฉงต่างกับเพลงเรื่องประเภทเพลงช้า ดังเช่นเพลงเรื่องสี่ภาษา ที่นำมาเสนอในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เพราะเพลงเรื่องประเภทนี้มีสำนวนเพลงดำเนินอย่างเรียบๆ ตามระบบแบบแผนของการบรรเลงเพลงเรื่องประเภทเพลงช้านั้น จะเริ่มบรรเลงด้วยเพลงช้า โดยส่วนใหญ่รูปแบบของทำนองหลักจะประกอบด้วยเพลงช้า ต่อด้วยเพลงสองไม้ เพลงเร็วและเพลงลาดตามลำดับ ศิลปินดุริยางค์ไทยบรรเลงเพลงเรื่องในงานพิธีมงคลด้วยจุดประสงค์ต่างๆ บ้างบรรเลงรอเวลาของการดำเนินขั้นตอนในพิธีกรรม เช่น ก่อนพระสงฆ์จะสวดเจริญพระพุทธมนต์เย็นหรือก่อนพระสงฆ์ฉันเช้า ฉันทเพล บ้างบรรเลงเพื่ออวดภูมิปัญญา ในทางวัฒนธรรมดนตรีไทยถือว่าเพลงเรื่องเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญของกลุ่มนักดนตรี หากในพิธีกรรมหนึ่ง มีวงปี่พาทย์พิธีสองวงบรรเลงประกอบพิธีร่วมกัน เพลงเรื่องก็เป็นเพลงหนึ่งที่ใช้ในการประชันเพื่อลองเชิงกันคือ วงใดได้เพลงเรื่องที่มีอายุเก่ากว่ากัน ถือว่ามีภูมิปัญญาสูงกว่า รวมถึงการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีประเภทต่างๆ ในวง เช่น การดำเนินทำนองของระนาดเอก กลอนระนาดเอกมีความสัมพันธ์ภายในและภายนอกอย่างไร ? แต่หากเป็นวงปี่พาทย์เสภาแล้ว การบรรเลงเพลงเรื่องมีความหมายเชิงประนีประนอมไม่ประสงค์การประชัน

การดำเนินทำนองของระนาดเอก นอกจากจะดำเนินทำนองให้สำนวนระนาดจบในเสียงเดียวกับเสียงลูกตกของทำนองหลักแล้ว การผูกสำนวนให้มีความหลากหลายหรือการดำเนินทำนองควรจะทำนองให้ทั่วผืนระนาด ก็เป็นสิ่งที่แสดงภูมิปัญญาของผู้บรรเลง แต่ทั้งนี้ผู้บรรเลงระนาดต้องพร้อมด้วยความแม่นยำในทำนองหลัก เพราะการบรรเลงดนตรีไทยผู้บรรเลงจะต้องใช้ปฏิภาณก็เป็นสำคัญ เช่น

๑. การดำเนินทำนองด้วยกลอนที่มีลีลาสำนวนปรับแต่งให้แตกต่าง แต่ยังคงกลุ่มเสียงเดียวกับทำนองหลัก

๒. การดำเนินทำนองด้วยกลอนที่มีลีลาสำนวนปรับแต่งให้แตกต่างโดยให้การดำเนินทำนองมีสำนวนลงจบสำนวนในเสียงเดียวกับทำนองหลัก แต่ต่างกลุ่มเสียงกับทำนองหลัก

๓. การดำเนินทำนองด้วยกลอนซ้ำๆ ตามทำนองหลักโดยไม่ปรับแต่งลีลาจำนวน การดำเนินทำนองลักษณะนี้ ส่งผลให้การบรรเลงมีความไพเราะอยู่ในระดับหนึ่ง เพราะศิลปะของการบรรเลงดนตรีไทยมีทั้งลักษณะของความเป็นระเบียบ มีความอิสระในการดำเนินทำนอง การบรรเลงดนตรีไทยบางช่วงจำนวนจำเป็นต้องดำเนินทำนองบนลีลาจำนวนพื้นฐานของ ทำนองหลัก บางช่วงจำนวนจะต้องดำเนินทำนองในลักษณะจำนวนของเครื่องดนตรีนั้นๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเภทของเพลงไทย

ในการแบ่งประเภทของเพลงไทยนี้ ใช้จำนวนเพลงแต่ละเพลงเป็นหลัก กล่าวคือ เพลงแต่ละเพลงประกอบด้วยจำนวนต่างๆ ที่ผู้ประพันธ์ได้นำมาเรียงร้อยให้เกิดความไพเราะ ซึ่งในแต่ละจำนวนนี้เองมีความแตกต่างกัน สามารถแบ่งเพลงจากจำนวนเพลงได้ ๓ ประเภท ดังนี้

๑. เพลงบังคับทาง หมายถึง เพลงที่มีจำนวนบังคับให้เครื่องดนตรีบรรเลงด้วยวิธีรอบเป็นสำคัญไม่ต้องแปรทางเป็นทางของเครื่องดนตรีนั้นๆ เช่น เพลงแสนคำนึง ๓ ชั้นหรือ เพลงที่เครื่องดนตรีประเภท เครื่องดำเนินทำนองแปรทำนองเหมือนกับฆ้องวงใหญ่ สังเกตได้จากมือฆ้องที่มีพยางค์ถี่ๆ คล้ายกับการดำเนินทำนองของระนาดเอกเป็นหลัก

๒. เพลงดำเนินกลอนหรือเพลงดำเนินทำนอง หมายถึง เพลงที่มีจำนวนที่เครื่องดนตรีประเภทเครื่องดำเนินทำนอง สามารถดำเนินทำนองด้วยลีลาและรูปแบบกลอนตามเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีนั้นๆ แต่ยังรักษาเสียงลูกตกท้ายจำนวนทั้งจำนวนถามและจำนวนตอบ ทิศทางการดำเนินของทำนองหลักให้ดำเนินไปในทางเดียวกัน รวมถึงการรักษาจำนวนบังคับทางที่อาจปรากฏในบางจำนวนของเพลงนั้นๆ เป็นสำคัญ เช่น จำนวนลูกเท่า ในอัตรา ๓ ชั้น

๓. เพลงกึ่งบังคับทางกึ่งดำเนินทำนอง หมายถึง เพลงที่มีจำนวนประสมกันระหว่างเพลงบังคับทางและเพลงดำเนินกลอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณลักษณะของผู้บรรเลงระนาดในงานพิธีกรรม

๑. ลักษณะภายนอก

ผู้บรรเลงระนาดจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินทำนอง เพราะในวงปี่พาทย์พิธี การบรรเลงระนาด ต้องดำเนินด้วยกลอนที่มีลักษณะราบเรียบใกล้เคียง เกาะเกี่ยวไปกับทำนองหลักอย่างใกล้ชิด เปิดเผย ไม่ซับซ้อน เช่น เพลงโหมโรงเช้า - โหมโรงเย็น การดำเนินทำนองต้องสามารถให้ผู้ฟังทราบถึงทำนองหลัก ซึ่งในบางสำนวนจะปรากฏเป็น สำนวนกลอนที่บังคับทางและดำเนินทำนองประสมกัน เช่น ทำนองเพลงเชิดอัคราสองชั้น เป็นต้น

๒. ลักษณะภายใน

ผู้บรรเลงระนาด ต้องบรรเลงด้วยจิตใจที่เปี่ยมด้วยความเคารพบูชาอันอ่อนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพิธีกรรมนั้นๆ เพื่อจะช่วยสร้างความภูมิฐาน ความน่าเลื่อมใส ความสงบ ฯลฯ ให้บังเกิดกับผู้เข้าร่วมพิธีนั้น หากผู้บรรเลงสามารถสร้างลักษณะดังกล่าวได้ ผู้บรรเลงจะมีสมาธิ และเกิดสติ จนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้ ผู้บรรเลงระนาด ยังต้องบรรเลงระนาดโดยจรรยา คือ การบรรเลงระนาดด้วย กิริยาอาการสำรวม มีการเรีงร้อยทำนองด้วยความเป็นระเบียบ มีความแยกแยะระหว่างกลอน เพลงเสภา กลอนเพลงเรื่อง และกลอนเพลงเดี่ยว^๑

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ สัมภาษณ์ครูไชยยะ ทางมีศรี, วันศุกร์ที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๖.

หน้าทับตะโพนไทยและกลองทัดที่บรรเลงประกอบเพลงเรื่องสี่ภาษา^๒

เพลงช้า

- - - -	- - - พริ้ง	- พริ้ง - ตูบ	- ตะ - ตูบ	- - - พริ้ง	- - - พริ้ง	- - - ตูบ	- - - พริ้ง
- - - -	- - - พริ้ง	- พริ้ง - ตูบ	- ตะ - ตูบ	- - - เท็ง	- - - ตูบ	- เพลิง - เท็ง	- - - พริ้ง

หน้าทับเพลงช้านี้ หนึ่งหน้าทับมีความยาวเท่ากับแปดห้องโน้ตเพลงไทย แต่ที่ผู้วิจัยนำเสนอสองบรรทัดนี้ เพราะสี่ห้องเพลงสุดท้ายของหน้าทับนี้ เป็นมือหน้าทับตะโพนไทยที่ใช้บรรเลงประกอบกับทำนองที่เป็นหน้าทับที่บรรเลงในช่วงหมดทำนองหลัก ทั้งในช่วงหมดแต่ละหน้าทับหรือหมดจังหวะเป็นสำคัญ

เพลงสองไม้ หน้าทับเพลงสองไม้นี้ หนึ่งหน้าทับมีความยาวเท่ากับสี่ห้องโน้ตเพลงไทย

--- ตึง	- ตะ - ตูบ	-- - พริ้ง	--- พริ้ง	--- เท็ง	- ตะ - ตูบ	-- - พริ้ง	--- พริ้ง
---------	------------	------------	-----------	----------	------------	------------	-----------

เพลงเร็ว แบบที่หนึ่ง

- - - ตูบ	- พริ้ง - พริ้ง	- - - ตูบ	- พริ้ง - พริ้ง	- - - ตูบ	- พริ้ง - พริ้ง	- - - ตูบ	- พริ้ง - พริ้ง
-----------	-----------------	-----------	-----------------	-----------	-----------------	-----------	-----------------

เพลงเร็ว แบบที่สอง

- - - ตูบ	- พริ้ง - พริ้ง	- ตึง ตะ ตูบ	- พริ้ง - พริ้ง	- - - ตูบ	- พริ้ง - พริ้ง	เท็ง - ตะ ตูบ	- พริ้ง - พริ้ง
-----------	-----------------	--------------	-----------------	-----------	-----------------	---------------	-----------------

หน้าทับเพลงเร็วนี้ หนึ่งหน้าทับมีความยาวเท่ากับสองห้องโน้ตเพลงไทย โดยหน้าทับแบบที่หนึ่ง เป็นเนื้อหน้าทับที่ไม่ได้มีการปรับแต่ง ส่วนแบบที่สองเป็นหน้าทับที่มีการปรับแต่งด้วยศักยภาพของผู้บรรเลง เพื่อให้แสดงความสามารถเฉพาะตัว และช่วยสร้างสำนวนให้มีความหลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

^๒ สัมภาษณ์ครูบุญช่วย แสงอนันต์, วันจันทร์ที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖.

เพลงลา

บรรทัดบน = หน้าทับตะโพนไทย

บรรทัดล่าง = หน้าทับกลองทัด

- - - ดิง	- - - ตะ	- - - ตู๊ป	- ดิง - -	- - - เพลิง	- - - ตะ	- - - ตู๊ป	- ดิง - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ต้อม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ต้อม

- - - เเทง	- - - ตลิ่ง	- ดิง - ตู๊ป	- เพลิง -	เเทง - ตู๊ป ดิง	- ตู๊ป - เพลิง	- - - ดิง	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ต้อม				- - - ต้อม

- - - เเทง	- ดิง -	เเทง ดิง -	เเทง ดิง -	- - - เเทง	- ดิง -	เเทง ดิง -	เเทง ดิง -
- - - -	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - -	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม

เเทง ดิง -	เเทง ดิง -	เเทง ดิง -	- - - -	- ตู๊ป - ดิง	- ตู๊ป - เพลิง	- - - ตะ	- ตู๊ป - ดิง
- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ต้อม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ต้อม	- - - ต้อม

หน้าทับเพลงลานี้ หนึ่งหน้าทับมีความยาวเท่ากับสี่บรรทัดโน้ตเพลงไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การฝึกบรรเลงระนาดเอก

ครูประสิทธิ์ ถาวร เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทั้งเชิงปฏิบัติและทฤษฎีในเรื่องเครื่องดนตรีไทยทุกชนิดโดยเฉพาะระนาด ครูประสิทธิ์ ถาวร เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาดนตรีไทย และเป็นศิลปินแห่งชาติวงการดุริยางค์ไทย รวมถึงเป็นศิษย์เอกและเป็นคนบรรเลงระนาดเอกประจำวงบ้านบาตรของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) องค์ความรู้ที่ผู้วิจัยจะนำเสนอต่อไปนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมความรู้ที่ครูประสิทธิ์ ถาวร ได้มอบไว้กับวงการดุริยางค์ศิลป์ไทย โดยเฉพาะเรื่องการบรรเลงระนาด ซึ่งได้ศึกษาข้อมูลในเรื่องดังกล่าวจากแถบบันทึกภาพของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้าและการสัมภาษณ์ครูณัฐพงศ์ ไชววัตร ศิลปินดุริยางค์ไทย ผู้มีโอกาสเรียนรู้วิทยากรต่างๆ จากครูประสิทธิ์ ถาวร ซึ่งมีรายละเอียดของการฝึกดังนี้

๑. ท่านั่ง ต้องนั่งในแบบ “อกผายไหล่ผึ่งหน้าตั้งตัวตรง” ให้เกิดความสง่างาม และบรรเลงด้วยความภาคภูมิใจในความเป็นนักดนตรีไทย อันเป็นศิลปะที่กลุ่มเจ้านายชั้นสูงท่านนิยมนักมาแต่โบราณชั้นสูงอีกทั้งเป็นสมบัติอันล้ำค่าของชาติ

๒. การจับไม้ ต้องจับไม้ให้ก้านไม้ระนาดอยู่ร่องกลางมือ ปลายนิ้วโป้งวางอยู่บนก้านไม้ระนาดนิ้วชี้ พาดตรง ไม้หัก - งอ ให้ตำแหน่งปลายนิ้วชี้จรดกับปลายนิ้วโป้งมากที่สุด เพราะจะมีผลกับกำลังในการบรรเลง ส่วนนิ้วกลาง นิ้วนางและนิ้วก้อยจับกดปลายก้านไม้ให้แน่นไม่ให้ก้านไม้ระนาดคลอนหลวมหรือหลุดจากตำแหน่งร่องกลางมือ การกลับมือ (คว่ำมือ) ไม่ต้องเกร็งกล้ามเนื้อ ให้กลับมือด้วยกล้ามเนื้อปกติตามธรรมชาติ เพราะในการฝึกหัดแรกๆ เมื่อคว่ำมือเต็มที่พร้อมกับการเกร็งกล้ามเนื้อแน่นมากจนเกินไป จะทำให้ข้อศอกกางออก - ไหล่จะเบี้ยว

๓. การตีฉาก คือ การฝึกกำหนดรู้การใช้กำลังกล้ามเนื้อว่าทุบ (ตี) หนัก - เบาเท่าใด เป็นฝึกการตีระนาดเบื้องต้นเปรียบได้กับการหัดเขียนตัวอักษร กอไก่.

ขั้นตอนของการฝึกตีฉาก

- การตีทั้งแขนไม่ใช่ข้อมือ เปรียบกับการนำปูนปลาสเตอร์มาหุ้มแขน - ข้อมือไว้ในการตีให้เกร็งกล้ามเนื้อทั้งแขน ออกแรงตีทั้งตัว การฝึกในลักษณะนี้ ผู้ฝึกควรยกไม้ให้สูงประมาณ ๑ ฟุต และอาจใช้ไม้ระนาดที่มีน้ำหนักมากกว่าปกติ ประมาณ ๔ - ๗ บาท เพื่อให้

พัฒนาการของกล้ามเนื้อแขนกำหนดรู้ในการเคลื่อนไหว ความเร็วในการตีในแต่ละเสียง ไม่จำเป็นต้องตีด้วยความเร็ว (ประมาณ ๓ - ๔ วินาที / การตี ๑ ครั้ง) เพื่อให้ผู้ฝึกสามารถควบคุมการจับไม้ ทำนองและความพร้อมกันของมือทั้งสองได้ละเอียดชัดเจนมากขึ้น

- ใช้ประสาทตาช่วยให้รู้ว่าตีตรงคู่ มือคว่ำเต็มที และบังคับข้อมือ - แขนให้ตรง หูฟังให้รู้ว่าตีลงมือพร้อมกันทั้งสองข้างด้วยน้ำหนักที่เท่ากัน

คุณประโยชน์

- เสียงที่ได้จากการตีฉาก จะเป็นเสียงที่ดังแข็ง เพราะเกิดจากการใช้กำลังตี (ทุบ) เต็มทีเสียง ที่แข็งกระด้างนี้ ไม่ได้ใช้ในการบรรเลง เพียงแต่เป็นการฝึกในลักษณะนี้เป็นการฝึกให้สามารถบรรเลงเสียงได้ชัดเจน ให้ความสำคัญกับเสียงที่เกิดขึ้น ผู้บรรเลงจะสามารถประดิษฐ์เสียงต่างๆ ต่อไปด้วยความชัดเจน

- ผู้ฝึกสามารถประดิษฐ์และบรรเลงระนาดด้วยเสียงกลมอันเป็นเสียงที่สำคัญของการบรรเลงระนาด

๔. การตีเสียงโปร่ง หลังจากฝึกการตีฉากจนสามารถประดิษฐ์เสียงให้เกิดพร้อมกันและดังเท่ากัน ต่อจากนั้นเริ่มฝึกการตีเสียงโปร่ง ซึ่งต่างจากการบรรเลงเครื่องดนตรีอื่นๆ เช่น ซอวงใหญ่ มีการใช้เสียงอับหรือโปร่ง เพื่อให้เกิดเสียงต่างๆ ตามหลักการบรรเลงของซอวงใหญ่ เช่น เสียงหนีบ เสียงหนีบ เสียงหนอด เสียงโหน่ง ฯลฯ การประดิษฐ์เสียงโปร่งนี้ ผู้บรรเลงจะตีระนาดด้วยพื้นฐานของการตีฉาก เมื่อหัวไม้กระทบผืนระนาดแล้วให้รีบยกไม้ขึ้น เสียงที่เกิดขึ้นจะเป็นเสียงโปร่งที่ใช้ในการบรรเลงทั่วไป

๕. การตีลิ่มมือหรือการตีลงมือ เป็นการควบคุมกล้ามเนื้อจากพื้นฐานของการตีฉาก เพื่อฝึกการตีระนาดโดยให้ไม้กระทบผืนอย่างพอเหมาะ การตีลักษณะนี้เพียงให้เกิดเสียงที่นุ่มนวลชัดเจน อันเกิดความไพเราะในระดับหนึ่ง

๖. การตีครึ่งข้อครึ่งแขน คือ การเกร็งหัวไหล่เพื่อใช้กำลังจากกล้ามเนื้อแขนส่วนหนึ่งรวมกับกล้ามเนื้อที่ข้อมืออีกส่วนหนึ่ง ในการบรรเลงแขน - ข้อมือเริ่มมีสปริง ให้สามารถบรรเลงได้เร็ว

ขึ้นกว่าการตีฉาก เสียงที่เกิดขึ้นจะนิ่มนวล เป็นเสียงที่เปี่ยมด้วยคุณค่า เพราะสามารถจะใช้เป็นพื้นฐานในการประดิษฐ์เสียงต่างๆ

๗. การตีด้วยข้อมือ เป็นการตีโดยใช้กำไลเฉพาะข้อมือ แต่การตีด้วยข้อมือ ผู้บรรเลงส่วนจะนิยมเพราะไม่ต้องใช้กำไล เสียงที่เกิดขึ้นเป็นเสียงที่หาคุณค่ามิได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนการฝึกดำเนินทำนองระนาดเอก

๑. การฝึกตีตามทำนองฆ้องวงใหญ่ การตีลักษณะนี้เรียกว่า ตีลับหรือตีเต็น ผู้ฝึกต้องบังคับเสียงให้ดังสม่ำเสมอทั้งสองข้างต้องตีลงพร้อมกัน การฝึกลักษณะนี้ ไม่ได้ตีเป็นทางระนาด แต่ตีเป็นทำนองหลัก ในช่วงที่ทำนองหลักหมดทำนอง ผู้ฝึกยังคงตีลับในเสียงสุดท้ายของวรรคเพลงนั้นๆ ลักษณะการดำเนินทำนองนี้คล้ายกับผู้บรรเลงระนาดผู้นั้น "บรรเลงระนาดตามสำนวนและเสียงลูกตกของทำนองหลัก"

๒. การฝึกหัดดำเนินทำนองระนาดเอกด้วยกลอนประเภทต่างๆ เรียนรู้กระบวนการผูกกลอนสำนวนต่างๆ เช่น ในประโยคถามบรรเลงด้วยกลอนลับ ประโยคตอบก็ต้องบรรเลงด้วยกลอนลับด้วยเช่นเดียวกันหรืออาจจะดำเนินด้วยกลอนที่มีความสัมพันธ์กับประโยคถาม เช่น ดำเนินไปในทิศทางสูง - ต่ำเหมือนกัน กลอนที่ดำเนินในแต่ละประโยคเพลงนี้จะมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามเอกลักษณ์ของกลอนนั้นๆ (ดังที่นำเสนอแล้วในบทที่ ๔)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เสียงของระนาด

เสียงต่างๆ ที่นำเสนอในครั้งนี้ เป็นหัวใจของดนตรีที่ดี เปรียบได้กับภาษาพูดที่มนุษย์ใช้สื่อสารกัน คือ เป็นภาษาที่ผู้บรรเลงระนาด ใช้สื่อเพื่อบอกอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ ในการบรรเลงเสียงต่างๆ นี่เป็นการบรรเลงที่ใช้ความสามารถเฉพาะตัวและเทคนิคพิเศษ เสียงต่างๆ ของระนาดได้แก่

เสียงโตผิวน้ำ หมายถึง เสียงที่ลอยขึ้นชัดเจน ผู้บรรเลงใช้กำลังกล้ามเนื้อตีแบบครึ่งข้อครึ่งแขนพร้อมกับเปิดหัวไม้

เสียงโตน้ำลิก หมายถึง เสียงที่ชัดเจนกว่าเสียงโตผิวน้ำ ใช้กำลังมากกว่าประมาณทั้งตัว สื่อในความหมายมีอำนาจ

เสียงกลม หมายถึง ความเป็นผู้บริสุทธิ์ผุดผ่อง อารมณ์สุขุมรอบคอบ ไม่ลอกแลก หลุกหลิก มีความภาคภูมิใจสมเป็นผู้นำที่ดี เป็นเสียงที่ประดิษฐ์ได้ยากมากที่สุด ผู้บรรเลงจับไม้ระนาดแบบปากนกแก้ว เมื่อหัวไม้ระนาดกระทบผืนระนาดแล้ว รัยยกหัวไม้ขึ้นอย่างทะนุถนอม เป็นเสียงที่ผู้บรรเลงต้องใช้ความประณีตบรรจงสูง เพื่อสร้างเสียงที่นุ่มนวล เสียงนี้เหมาะสำหรับการบรรเลงเพลงที่มีลีลาสำนวนอ่อนหวาน เช่น เพลงเขมรไทรโยก เป็นต้น

เสียงแก้ว แก้ว หมายถึง ใส ดุจแสงแก้ว แว่ววาวตระการตาสว่างไสวเมื่อได้ยินเสียงเสียงนี้ใช้เฉพาะเจาะจงในการบรรเลงระนาดมโหรี ผู้บรรเลงจะต้องจับไม้ตีให้หัวแม่มือแน่นที่ปลายก้านให้แน่น และตีทั้งแขนหรือทั้งตัว เสียงจึงจะแข็งเป็นกังวานออกมาเป็นแก้ว ผู้บรรเลงต้องเปิดหัวไม้ระนาดและกดลง

เสียงกรอใบไม้ไหว (หรือเสียงกรอก) เป็นการกรอที่อุบมาอุปไมยถึงลักษณะของใบไม้ที่ร่วงหล่นจากที่สูง ลักษณะของเสียงต้องร่อนลง ไม่สะดุด เหมาะสำหรับการบรรเลงเพลงที่มีสำนวนอ่อนหวานหรือโศกเศร้า เช่น เพลงมอญครวญ

เสียงสะบัดร่อนผิวน้ำ ร่อนผิวน้ำ หมายถึง ความเรีงร่า ระเรีงใจ ปราดเปรียวตามประสาวัยรุ่น เป็นเสียงสะบัดที่เน้นเสียงโต ดัง ชัดเจน

เสียงสะบัดร่อนริดไม้ ร่อนริดไม้ หมายถึง เสียงที่มีคารมคมคาย ช้นเชิง เต็มไปด้วยเล่ห์เหลี่ยมเขี้ยวเล็บประดุจเสือลายพาดกลอน ใช้พื้นฐานของการตีแขนเป็นสำคัญ

เสียงสะบัดร่อนใบไม้ไหว หมายถึง อารมณ์อันอ่อนไหว ระคนไปด้วยความอ่อนหวาน
อันชวนให้คลั่งไคล้ไหลหลงเหมือนหนุ่มสาวที่กำลังมีความรักปล่อยอารมณ์ไปกับ
แสงจันทร์เพ็ญ

เสียงสะบัดร่อนน้ำลิก หมายถึง ความเป็นผู้มีอำนาจ เป็นเจ้าแห่งจอมพลัง เป็นเสียงที่
สร้างความหวาดเกรงของคู่ต่อสู้ ฯลฯ^๓

เสียงกริก หมายถึง ลักษณะของเสียงที่สั้นกว่ากรอด มีกระแสดเสียงในกว่ากรอด
ในเวลาตีระนาด ผู้บรรเลงจะต้องตีแบบเปิดหัวไม้ นิยมใช้ในโอกาสที่ต้องการเน้น
เสียงสุดท้ายในแต่ละประโยคของเพลง คล้ายแถมท้าย เป็นการแสดงถึงอารมณ์
รำเริง เจ้าชู้

เสียงกรุป หมายถึง ลักษณะเสียงแตกต่างจากเสียงกริก กล่าวคือ เสียงกรุปเป็น
เสียงตัดสั้นกว่า เสียงกริก แสดงถึงความเฉียบขาด มักนำมาใช้ต่อท้ายประโยค
ของเพลง เช่น เพลงเดี่ยวเขดินอก การบรรเลงของระนาดจะดำเนินเป็นทำนอง
คู่แปดหรือรัวก็ตาม ผู้บรรเลงที่สามารถจะประดิษฐ์เป็นเสียงกรุปได้ โดยการหยุด
ตีอย่างฉับพลัน ดุจรถที่กำลังวิ่งไปโดยเร็วถูกบังคับให้หยุดอย่างกะทันหัน โอกาส
เช่นนี้ใช้ได้กับเครื่องดนตรีทุกชนิด

เสียงกรอด (เสียงมอดกัดไม้) เป็นเสียงที่ผู้บรรเลงต้องกดหัวไม้ระนาดกับลูกระนาดใน
เสียงที่ต้องเป็นเสียงที่หมายถึงการชู้ เหมาะสำหรับการตัดไม้ข่มนาม

เสียงสะบัด (การเดาะหัวไม้) หมายถึง การรวมเสียงให้บรรเลงรวมอยู่ในช่วงเดียวกัน
ต้องใช้พื้นฐานของการตีฉาก เพื่อให้เสียงที่รวมกันนั้น ดังเกิดขึ้นพร้อมและเท่ากัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๓ ศิษย์ครูสิทธิ. ที่ระลึกในโอกาสแสดงมุทิตาจิตของศิษย์ อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร,

ปัจจัยที่สำคัญในการประดิษฐ์เสียงต่างๆ

๑. เสียงจากเครื่องดนตรี

พิจารณาได้จากคุณสมบัติพิเศษของเครื่องดนตรีแต่ละเครื่อง อันเกิดจากคุณสมบัติพิเศษของวัสดุที่นำมาประดิษฐ์เครื่องดนตรีนั้นๆ เช่น ฆ้องระนาดไม้ชิงชันที่ให้เสียงดังเป็นพิเศษ เนื่องจากไม้ชิงชันที่นำมาเหลาเป็นไม้ที่มีอายุแก่จัด หรือฆ้องระนาดไม้ไผ่งที่ให้เสียงดังนุ่มนวลมากกว่าธรรมดา เป็นต้น

๒. เสียงประดิษฐ์จากผู้บรรเลง

เสียงที่ใช้บรรเลงในเพลงเรื่องคือ เสียงโตเป็นพุ่ม เสียงโตเป็นดอกเป็นดวง ในการประดิษฐ์เสียงดังกล่าวผู้บรรเลงจะต้องใช้กำลังมือซ้ายมากกว่ามือขวาเล็กน้อย ประมาณ ๖๐ / ๔๐ และให้ปี่ของฆ้องระนาดทั้งสองข้าง กระแทกเต็มหน้าของปี่กับลูกระนาด พร้อมกับควบคุมน้ำหนักของไม้ให้เท่ากันทั้งสองข้างเป็นสำคัญ ส่วนปัจจัยอื่นๆ ในการประดิษฐ์เสียงของระนาดมีดังนี้

๒.๑ การจับไม้

การจับไม้แบบปากนกแก้ว (เปรียบได้กับการเป็นอธิบดี) เหมาะสำหรับ การบรรเลงเพลงด้วยเสียงโต เช่น เพลงหน้าพาทย์ที่แสดงความศักดิ์สิทธิ์หรือเพลงเรื่องทำขวัญในงานพิธีต่างๆ

การจับไม้แบบปากไก่ (เปรียบได้กับการเป็นนายกรัฐมนตรี) เหมาะสำหรับ การบรรเลงเพลงที่ต้องการกล่อมเกลารวมใจให้เปล็ดเพลินเจริญใจด้วยเสียงอ่อนหวาน เช่น เพลงเขมรไทรโยค เพลงทองย่อน เป็นต้น

การจับไม้แบบปากกา (เปรียบได้กับการเป็นหัวหน้าหมวด / กอง / กรม) เหมาะสำหรับการบรรเลงเพลงที่ต้องการความคล่องตัว เช่น เพลงเดี่ยวต่างๆ รวมถึงเพลงที่ดำเนินลีลาด้วยกรรมวิธีแห่งลูกล้อ - ลูกชัด เช่น เพลงทยอยนอก เพลงทยอยเขมร^๔ เป็นต้น

^๔ ศิษย์ครูสิทธิ. ที่ระลึกในโอกาสแสดงมุทิตาจิตของศิษย์ อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร,

๒.๒ การเลือกใช้ไม้ตี

ไม้ตีระนาด มีสองประเภทคือ ไม้แข็งและไม้นวม ในการบรรเลงวงปี่พาทย์พิธีนิยมใช้ไม้แข็งเป็นหลักเพื่อให้บรรลุดัตถุประสงค์หลักของการบรรเลงวงปี่พาทย์พิธีที่มุ่งเน้นความศักดิ์สิทธิ์ให้บังเกิดกับพิธีนั้นๆ เพลงที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นหน้าพาทย์ ในการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์นี้ใช้เครื่องกำกับจังหวะหน้าทับ แต่บางโอกาสที่บรรเลงด้วยไม้นวม เช่น บรรเลงในอาคารสถานที่ ฯลฯ ส่วนสำคัญของไม้ระนาดที่ส่งผลต่อการบรรเลง คือ ปี่น้ไม้ แบ่งได้ ๒ ลักษณะคือ

- ปี่น้ไม้ระนาดแบบลูกจันทน์ ปี่น้ไม้จะมีลักษณะเป็นมนป่องกลาง ไม่มีขอบ ปี่น้ไม้ระนาด เหมาะสำหรับบรรเลงเดี่ยว ผู้บรรเลงสามารถควบคุมเสียงได้ง่าย ใช้แรงน้อย แต่เสียงที่ได้ก็จะเป็นเสียงที่ดังแต่ไม่เต็มเสียง

- ปี่น้ไม้ระนาดแบบข้ออ้อย ปี่น้ไม้จะมีลักษณะค่อนข้างเป็นเหลี่ยม เหมาะสำหรับบรรเลงเพลงเรื่อง เพลงหน้าพาทย์ หรือการบรรเลงที่ต้องการเสียงโต โดยอาศัยปี่น้ไม้ที่มีขนาดกว้างกว่าปี่น้ไม้ระนาดแบบลูกจันทน์ ผู้บรรเลงสามารถประดิษฐ์เสียงต่าง ๆ ได้มากกว่า เพราะมีมุมตรงขอบปี่น้ไม้ แต่ต้องใช้แรงในการบรรเลงมากกว่า

๒.๓ ฝืนระนาด

ฝืนระนาดมีอยู่ด้วยกัน ๒ ประเภท คือฝืนระนาดที่ประดิษฐ์จากไม้จริงหรือไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ชิงชัน ไม้พยุง ฯลฯ กับฝืนระนาดไม้ที่ประดิษฐ์จากไม้ไผ่บง

- ฝืนระนาดไม้ไผ่บง ผู้บรรเลงจะต้องใช้กำลังและความสามารถมากกว่าฝืนระนาดไม้เนื้อแข็ง เนื่องด้วย ฝืนระนาดไม้บงมีน้ำหนักเบา หากผู้บรรเลงไม่สามารถควบคุมให้มือทั้งสองข้างลง พร้อมกันและให้น้ำหนักเท่ากันแล้ว จะส่งผลให้ฝืนระนาดแกว่งไม่คงที่ บ้างแกว่งในลักษณะลูกคลื่น บ้างแกว่งลักษณะเปลนออน จนทำให้ไม่สามารถบรรเลงให้ตรงเสียงตรงคู่ด้วยคุณสมบัติพิเศษนี้ โบราณจารย์นิยมให้ศิษย์ฝึกหัดบรรเลงระนาดด้วยฝืนระนาดไม้ไผ่บง

- ฝืนระนาดไม้เนื้อแข็ง มีน้ำหนักมาก หากผู้บรรเลงไม่สามารถควบคุมการใช้กำลังใน การบรรเลงให้มือทั้งสองลงพร้อมและเท่ากัน ด้วยน้ำหนักของฝืนระนาดก็สามารถช่วยลดอาการแกว่งของฝืนระนาดได้บางส่วน ศิลปินในปัจจุบันส่วนใหญ่นิยมบรรเลงระนาดด้วยฝืนระนาดไม้เนื้อแข็งเพราะใช้กำลังน้อย

กลอนระนาด

กลอนระนาดที่ใช้บรรเลงในเพลงต่างๆ นั้น สามารถแบ่งออกได้ ๒ ประเภทใหญ่ ดังนี้

๑. กลอนสำนวนเปิด

เป็นกลอนระนาดที่ปรากฏในการบรรเลงรวมวงเป็นสำคัญ เช่น เพลงเรื่องต่างๆ เป็นต้น เรียกว่าสำนวนเปิด ลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นกลอนที่สามารถแสดง ท่วงทำนองของการดำเนินทำนองของทำนองหลักได้ การดำเนินทำนองด้วยกลอนประเภทนี้ จะดำเนินบนลีลาทำนองของทำนองหลัก เช่น ดำเนินในทิศทางเดียวกับการดำเนินทำนองของ ทำนองหลัก รวมถึงสำนวนที่เป็นทำนองบังคับทาง ส่วนใหญ่จะเป็นทำนองที่ทำนองหลักดำเนิน ด้วยพยางค์เสียงที่คล้ายกับการดำเนินทำนองของระนาดเอก ในส่วนทำนองลักษณะนี้ระนาดก็จะ ดำเนินทำนองด้วยเสียงที่บางครั้งเหมือนหรือบ้างก็คล้ายกับทำนองหลัก

๒. กลอนสำนวนปิด

เป็นกลอนระนาดที่ปรากฏในการบรรเลงเดี่ยวเป็นสำคัญ เช่น การบรรเลงเดี่ยวระนาดเพลงสารถีอัตรา ๓ ชั้น จะมีความแตกต่างกับการบรรเลงปี่พาทย์ไม้แข็ง เพลงสารถี อัตรา ๓ ชั้น ถึงแม้จะบรรเลงในเพลงเดียวกันแต่ลักษณะการดำเนินทำนองของระนาด ทั้งสองจะแตกต่างกัน เพราะการเดี่ยวระนาดจะบรรเลงด้วยกลอนสำนวนปิดที่มีลักษณะปิด ไม่สื่อถึงลีลาสำนวนของการดำเนินทำนองของทำนองหลัก แต่ยังคงมีความสัมพันธ์กับเสียงลูกตก ของทำนองหลักเป็นสำคัญ

ถึงแม้ว่า การดำเนินทำนองระนาดเอกจะอยู่ภายใต้ลักษณะสำนวนกลอนทั้งสอง ประเภทในการบรรเลงระนาด ยังคงมีบางส่วนที่ประสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน คือในการบรรเลงรวมวงอาจจะบรรเลงกลอนสำนวนปิดบ้างและเช่นเดียวกับการบรรเลงเดี่ยว

ภาคผนวก ค.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลเป็นส่วนต่างๆ ๒ ส่วน คือ ส่วนแรก เรียกว่า บทวิเคราะห์ บันทึกข้อมูลด้วย Software Window Version ๙๘ ส่วนที่สอง เรียกว่า บทโน้ตแสดงการดำเนินทำนองของระนาดกับการดำเนินทำนองของทำนองหลัก แต่การนำข้อมูลสองส่วนมารวมกัน ผู้วิจัยใช้ Software ACD See version ๕.๐ เป็นตัวช่วยในการรวมข้อมูลเข้าอยู่รวมกันใน Software Window Version ๙๘ เพื่อความสะดวกในการพิมพ์และการจัดหน้ากระดาษ

การนำเสนอโน้ตทำนองหลักและการดำเนินทำนองของระนาดเอกในครั้งนี้ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ใช้ Software ชื่อ Finale Version ๒๐๐๐ นอกจากนั้นยังมี Software อื่นอีกเช่น Encore Version ต่างๆ หรือ Cakewalk Version ต่าง ๆ ฯลฯ ในการเลือกใช้ Software นี้ หากเป็น Version สูงกว่ากัน แล้วจะไม่สามารถอ่านข้อมูลได้ ประสบการณ์ของผู้เขียนที่บันทึกโน้ตด้วย Software Finale Version ๒๐๐๐ ต่อจากนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวจัดพิมพ์เพิ่มเติมแก้ไขด้วย Software Finale Version ๒๐๐๑ เมื่อการดำเนินงานขั้นนี้สำเร็จสมบูรณ์ จึงได้นำข้อมูลนี้ไปเปิดใน Software Finale Version ๒๐๐๐ แต่ไม่สามารถเปิด Document ดังกล่าวได้ เป็นเหตุให้ต้องทำการบันทึกโน้ตใหม่อีกครั้งหนึ่ง ด้วยเหตุนี้หากผู้ศึกษาค้นคว้าจะบันทึกโน้ตด้วย Software Finale Version ๒๐๐๐ หรือตัวอื่นๆ ควรจะใช้ Software Version เดียวกันตลอด เพื่อความสะดวกในการอ่านข้อมูลเช่นเดียวกับการจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ หากเริ่มบันทึกข้อมูลด้วยการใช้ Software Window Version ๒๐๐๐ แล้ว เมื่อนำไปใช้กับ Software Window Version ๙๕ หรือ ๙๘ จะไม่สามารถเปิดอ่าน file จากการบันทึกข้อมูลด้วย Software Window Version ๒๐๐๐ เนื่องจาก Version ที่สูงต่างกัน แต่หากได้ดำเนินการผิดพลาดไปแล้ว ในการจัดพิมพ์ด้วย Software Window Version ๒๐๐๐ สามารถจะแปลง Document ให้จัดเก็บเป็นชนิด Window ๙๕ ซึ่งง่ายต่อการเปิด file ได้โดยเลือกการจัดเก็บแบบ “การจัดเก็บแฟ้มเป็น...” ในช่องแถบเครื่องมือ “แฟ้ม” และ set เป็นการจัดเก็บ file ด้วย version ๙๕ หรือ ๙๘ ตามต้องการ

การจัดเก็บข้อมูลด้วยอุปกรณ์ต่อไปนี้

๑. CD

การบันทึกโน้ตและนำเสนอการวิเคราะห์การดำเนินงานของระนาดเอกนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกข้อมูลเป็นสองส่วน คือ ส่วนของบทการวิเคราะห์กับบทของโน้ต การดำเนินงานของระนาดเอกในส่วนของบทวิเคราะห์ไม่พบปัญหาใดใด ถึงแม้จะบันทึกข้อมูลเป็นจำนวน ๘๐ – ๑๒๐ หน้าก็ตาม แต่การบันทึกโน้ตของการดำเนินงาน หลังจากจัดพิมพ์และจัดเก็บข้อมูลไว้ที่ document แล้ว พบว่า file มีขนาดใหญ่เกินกว่าที่จะสามารถเก็บด้วยแผ่นดิสก์ขนาด ๑.๔๔ MB ในปัญหานี้ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกข้อมูลด้วยแผ่น CD – ROM ซึ่งสามารถบันทึกข้อมูลได้มากกว่าแผ่นดิสก์ธรรมดาหลายเท่า แต่การบันทึกด้วยวิธีนี้ ผู้บันทึกจะต้องมี CD – ROM ประเภท Read หรือ Read - Write อย่างใดอย่างหนึ่ง รวมทั้ง Software ที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล เช่น Software Nero – Burning เป็นต้น

๒. File Zip

วิธีการนี้ เป็นการช่วยให้การบันทึกข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ สามารถจะบันทึกได้ในแผ่นดิสก์ แต่ข้อมูลส่วนนี้จำเป็นต้องมีขนาดไฟล์ใหญ่โดยประมาณไม่เกิน ๑.๕ – ๑.๖ MB เพราะวิธีการใช้ File Zip นี้เป็นวิธีที่ข้อมูลจะถูกบีบให้มีขนาดลดลงนิดหน่อย แต่ลดลงไม่ถึงขนาด ๕๐ % ของขนาดข้อมูลเดิม

๓. การแบ่ง File เพื่อ save ในแผ่นดิสก์หลายๆ แผ่น

วิธีการนี้ ผู้วิจัยจะต้องมี Software ที่เกี่ยวกับการจัดกระทำข้อมูลลักษณะนี้ เช่น Software Winsplit version ๑.๐.๘ โดยอาจจะ Download จาก Internet โดยผ่าน www. Thaiware.com ซึ่ง Software ตัวนี้ สามารถจะแบ่งข้อมูลให้สามารถบันทึกในแผ่นดิสก์ได้ โดยสามารถแสดงให้เห็นทราบว่า file นั้น จะต้องใช้แผ่นดิสก์จำนวนเท่าไร แต่การเปิดอ่านข้อมูลที่บันทึกในลักษณะนี้ Software บางตัวจะต้องเปิดด้วยแผ่นดิสก์แผ่นสุดท้ายก่อน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสุราชดิษฐ์ ศรีสัตย์ชยะ เกิดที่โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน ถนนสีลม กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

ปีการศึกษา ๒๕๓๗ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจาก โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว ในพระบรมราชูปถัมภ์

ปีการศึกษา ๒๕๔๑ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในหลักสูตร ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต จากสาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๔๓ ศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ ผ่านการพิจารณาให้เป็นนิสิตทุนนริศรานุวัดติวงศ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย